

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Cel. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za insertate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujeja Izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Fillale: Novo mesto.

Odločne smernice Tajnika stranke Carla Scorze

Stranka mora biti skupni imenovalec, h kateremu se morajo priznavati vsi Italijani v jasnem ponosu na preteklost in v neukročni gotovosti za bodočnost — Naloge fašistov in ljudstva do domovine v vojni

Vojno poročilo št. 1077

Silovita bitka v Tunisu

Osní oddelki se junaško upirajo močnim nasprotnim silam - 16 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Včeraj je divjala silovita bitka v Tunisu, kjer so se osne čete z junaki pogumom zoperstavile ponovnemu sunku mogočnih nasprotnih pehotnih in tankovskih sil: na severnem odseku so se v bojih umaknile na pripravnije pozicije. Sovražno letalstvo, ki je z nadmočnimi silami podpiralo sovražni napad, je zgubilo tekom dneva 10 letal, od katerih so štiri sestrelili lovci, šest pa protiletalsko topništvo.

Skupine štirimotornikov so bombardirale mesta Reggio Calabria, Trapani, Marsala in otok Favignana: na zgradbah je nastala znatna škoda, prebivalstvo je imelo izgube.

Italijansko-nemški lovci so nad Sicilijo sestrelili šest letal.

Sijajni napad proti sovražnim oklepni skupini, o katerem govori večeršnje vojno poročilo, je izvedla 110. lovška eskadrila pod poveljstvom kapitana Montanari Fioravante iz Campegine (Reggio Emilia).

Pri napadih, o katerih govorita vojni poročila št. 1075 in 1077, je bilo 150 mrtvih in 277 ranjenih v Reggio Calabria, 5 mrtvih in 6 ranjenih v Trapaniju, 4 mrtvi in 3 ranjeni v Marsali.

Fašist je popolni, Najpopolnejši tip Italijana

Rim, 6. maja. AS. Besedilo govora, ki ga je imel včeraj na zborovanju v gledališču Adrianu Tajnik Stranke eksc. Scorza, je naslednje:

Tovariši!

Morda ne bo v tem, kar vam bom povedal, za vas nič novega, niti izvirnega, ker je v vsakem izmed vas to že leta nazaj globoko dozorelo, tako da bi vsakdo izmed vas lahko spregovoril ta moj govor. Bom pa nujno dolg in se ne bom pustil zanesti po nobenem govorniškem zaletu, ker želim mirno govoriti vašemu srcu, vaši vesti in vašemu razumu.

Tudi me ne boste slišali govoriti o sovražniku. Nimam navade prezirati ali podcenjevati sovražnika. Sovražnika sovražimo vsi, tako jak kakor vi, vendar brez hysteričnosti, brez izpadov: hladnokrvno in stalno, vztrajno in odločno.

Lastnosti fašista

Podal bom poročilo, ki bi ga lahko imenovali poročilo moči, dostojanstva, časti in revolucionarne nepopustljivosti. (Odobravanje.)

Potrebno je, da najprej nekaj ugotovim in pojasnim, kajti želim, da bi vsakdo izmed vas, ko bo zapustil to dvorano, odnesel s seboj čim bolj točno označbo raznih vprašanj in raznih primerov, ki so v tem času razvneli pozornost fašistov in vzbujali bolj ali manj živahne razprave.

Na začetku vsakega našega ugotavljanja je fašist. Fašist je predvsem človek, ki živi med drugimi ljudmi: ni nerealno, abstraktno bitje, ustvarjeno po čudežu ali po igri kakršne koli domišljije;

Hudi obrambni boji ob Kubanju

Včeraj je bilo na vzhodnem bojišču sestreljenih 155 sovjetskih letal

Hitlerjev glavni stan, 7. maja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na zahodnem odseku kubanskega mostišča trajajo hudi obrambni boji dalje. Sovjetski napadi, ki so jih izvedli z uporabo številnih oklepnih voz proti našim postojankam, pa so bili ponovno krvavo zavrnjeni.

V številnih letalskih borbah in po zaslugi protiletalskega topništva je bilo včeraj sestreljenih 145 sovjetskih letal, s pehotnim orožjem pa še 9 nadaljnjih. Izmed teh je bilo samo 50 letal uničenih izmed vseh 70, ki so brez uspeha poskusila prileteti nad Orel. Lastne izgube so znašale na vsej vzhodni fronti 5 letal.

Obalne baterije so potopile v pomorskem prelivu pri Petrogradu dva sovjetska stražna čolna in hudo poškodovale še dva druga.

V Tunisu je sovražnik z večkrat močnejšimi pehotnimi in oklepnimi silami, ki so jih podpirali močni oddelki letalstva, napadel nemško-italijanske postojanke na severnem in srednjem odseku. Kljub junaškemu odporu nemških in italijanskih čet in kljub zavrnitvi številnih napadov, pri katerih je bilo uničenih 12 oklepnih voz in privedenih več sto ujetnikov, je uspel sovražnik na enem mestu globok vdor. Bitka traja v ogorčenih borbah dalje.

Pred napadom francosko obalo je posamezni nemški čoln za varstvo pristanišče iz napadajočega oddelka bombnikov sestrelil dve angleški letali.

človek je z vsemi svojimi čustvi, svojimi napakami, svojimi vrlinami in tudi svojimi interesi. Razlikuje se od drugih po določenem, prostovoljnem udeleževanju svoje volje, ki ga po mislih, volji, interesih in čustvih podreja višji skupnosti, kateri je posvetil vse svoje življenje.

Postenje, prva dolžnost fašista

Prva lastnost fašista — to je na dlani — mora biti postenje. (Odobravanje.) Ne le postenje v tem smislu, da ne smeš krašiti ali zapasti strogosti zakonika, temveč postenje v tem smislu, da pošteno čutiš, misliš in delaš in da upoštevaš svoje interese samo v skladu s skupnimi interesi in svoja čustva samo v odnosu s čustvi drugih ljudi.

Fašist je popoln, najpopolnejši tip Italijana, najbolj vzhičeni tip Italijana, kajti fašisti smo le v toliko, v kolikor smo v polni meri Italijani. Po tej vzhičenosti Italijanstva je fašist predvsem bo-

Zasluge je treba drugače vrednotiti

Obračunati moramo z našim neprimernim načinom mišljenja o stvarih, ki se tičejo našega dela. Dolga leta smo govorili in spet govorili in ker smo razdražili vse to (začeni s molkom, ki velja za edinega očeta dejanj), medtem ko bi morala biti beseda mabeha napačnih stvari, dokler nismo prišli do prezira, enostavnosti in priščnosti), moramo sedaj obračunati z vsemi zavesami, ki bi mogle motiti našo zavest, da si zopet pridobimo popolno jasnost odnosov in čustev (odobravanje) in tako smo uporabljali to retoriko, da smo dospeli do prave in resnične oblike inflacije besed in prišli celo tako daleč, kar lahko ugotovite vsak dan, da je bila velika in izredna vrlina celo biti pošten. Tako si je vsakdo izmed nas, čeprav je pošteno izvršil svojo dolžnost in ni drugega kakor svojo dolžnost, lastil takoj pravico, da sme zahtevati izredne nagrade; tako je najmanjša odpoved nenadoma postala velika, težka žrtev in tako se je žrtev izpremenila v mučeništvo, najmanjše trpljenje pa je ustvarjalo junake.

Sedaj pa moramo stopiti s te lestve na svet našega enostavnega človeštva in povedati, da se pravi izvršiti svojo dolžnost storiti samo svojo dolžnost, da je žrtev samo tedaj žrtev, ko so dokazi za resnično trpljenje in bolest, da pripada venec mučeništva samo nekaterim ljudem, da je junakov med živimi sicer mnogo, vendar med njimi zelo malo takšnih, ki so izjemna bitja. Vsekakor pa so junaki tisti naši ljudje, ki so padli za domovino. (Odobravanje.)

Opomin obotavljacem

Ako tako označimo duhovni in moralni položaj vsakega izmed nas, boste, tovariši, takoj in lahko razumeli, da bomo onemogočili položaj v Stranki vsem, ki se ne merijo po tem merilu. (Odobravanje.) Odložil sem rok za dvig članske izkaznice do 10. junija s prikritim upanjem, da je mnogi, ki so doslej oklevali, sploh ne bodo dvignili in da bom tako z jasnim in dokončnim navodilom privedel mnoge do tega, da bodo pri prihodnji obnovi napravili takisto. (Odobravanje.)

Ko je Duce 17. aprila popoldne spregovoril moje ime kot Tajnika Stranke, sem čutil, da zahteva od mene vse moje življenje, kakor je ta obveza v besedilu prisegel. Ker sem pripravljen, da žrtvujem svoje življenje v službi Duceja in brez obotavljanja, vam prisegam, da se ne bom pomisljal izpostaviti življenja vseh fašistov, če bo potrebno za Duceja in stvar. (Vsi se dvignejo s sedežev in vzklíkajo: Duce! Duce!)

Ko omenjam krvno žrtev, naj nihče ne misli, da smo pripravljeni na to najvišjo žrtev, ker

rec; ne morda zato, ker je le v določenih okoliščinah poklican, da izvrši neko posebno nalogo, ki jo sprejme kot dolžnost, kateri se ne more izogniti, temveč borec, ki išče borbo, ki hrapeni po borbi, ki ugotavlja svoj cilj in oviro, ki išče sovražnika, ker hoče zadeti cilj in premagati oviro ter streli sovražnika. (Odobravanje.)

Skratka, fašist je določen temperament, določena jasna in natančna osebnost, ki je ni mogoče zamenjati. Duce je dejal nekoč, da bo nastopil čas, ko se bo fašist tudi fizično razlikoval od drugih ljudi. S tega položaja človeka, Italijana in borce bo nekoč, kakor boste videli, vzrasla — ali bolje rečeno — se spet pokazala iz najstarejših virov našega duha osebnost starega fašista, kakršnega je ustvaril Duce (odobravanje), kakršnega je želel narod v onem težkem trenutku svojega življenja in kakršnega je narod ljubil in cenil.

V zadnjem času so prišla v razpravo stara, zelo stara vprašanja glede Stranke. Na primer tole: li naj bo Stranka množična ali manjšinska? To vprašanje, ali naj bo Stranka pokret množice ali manjšine, je že odpravljeno in vsaj že davno zastarelo po samih funkcijah, ki jih je Režim dodelil stranki. Vračati se na to vprašanje bi bilo nesmiselno, kajti čeprav bi črtali iz naših vrst en ali dva milijona vpisanih, bi še vedno ostali trije ali štirje milijoni, ki bi se vsako leto povečali z novimi dotoki. Tako bi imeli v vsakem primeru zelo visoko število vpisanih: množice. Trdim celo, da bi se to zgodilo tudi tedaj, ako bi hoteli število vpisanih omejiti samo na voditelje. Pomislite samo na veliko število fašističnih hierarhij.

Ne torej po številu majhni stranki, temveč po zelo močni stranki v vsaki njeni manifestaciji, po tem moramo stremeti. Da bo pa Stranka močna, moramo biti vsi člani najprej prepričani in potem zvesti. Ako je zvestoba posledica prepričanja, je nespremljiva in nestrohljiva; vsiljevanje pomeni zanikanje zvestobe in kar je še slabše, jo postavlja na laž.

Stranka mora biti močna

Da bo Stranka močna, pa je tudi potrebno, da je pravična, najprej do same sebe, potem pa še do naroda, iz katerega izhaja. Da bo Stranka močna, je nadalje potrebno, da stalno preveva vse svoje člane brez razlike z duhom, miselnostjo in zadržanjem manjšin. Vprašanje, ki se nam postavlja, torej ni vprašanje števila, temveč kakovosti. Lahko kdo misli, da ta dva pojma nista združljiva. Jaz pa mislim, da sta, kajti po Ducejevih ukazih bomo dali Stranki tako hiter ritem, da bodo ljudje brez sapa zastali. Stranki bomo dali tako obliko, da nam plašljivci in ljudje brez zaupanja ne bodo mogli slediti. Tisti, ki bodo šli

Nevredni morajo biti izločeni

Fašisti imajo dolžnost in pravico naznaniti tiste in vse, kar škoduje stvari

Se neko točko je treba pojasniti: odpraviti moramo pokle hierarhije. (Odobravanje.) Poklečnost je znižala raven hierarhije in povzročila nurnost, prepuščanje dogodkov v svojem toku in nemarnost. Čim nekoč vstopi v hierarhično »kariero«, skuša storiti vse, da se izogne »hrapavosti in tveganjem. (Odobravanje.)

Odgovornost in oblast

Glede hierarhije pa moramo reči še par besed o odgovornosti in avtoriteti. Vsak fašist naj stori svojo dolžnost v polni zavesti in z dostojanstvom. Ako to dela dobro, bo izvršil svojo nalogo in lahko pričakuje nagrado; ako ne, pa naj bo prepričan, da bo to plačal. (Odobravanje.)

Stranka ne sme trpeti, da bi se kdor koli skrival za naredbami in navodili višjih. Neznosno in fašista nevedno pa je, ako kdo pri vsakem koraku kliče na pomoč Duceja. (Odobravanje.)

Duce daje vedno in za vse splošne smernice, toda prepušča organizmom Režima najpopolnejšo svobodo in samostojnost pri izvrševanju. Torej avtoriteta in avtoritativnost, ne pa avtoritarstvo. Orli in druge oznake lahko podeljujejo oblast, toda ne morejo je opraviti. To lahko napravi samo moralno načelo, ki je osnovano na modrosti, pripravi, resnosti in ugledu. Hierarhi, ki bi se zanašali samo na uradno oblast, so Režimu škodljivi in tudi smešni. (Pritrjevanje.)

Ni treba se delati ošabnega, niti ne vpiti in biti s pestjo po mizi. Kdor vpije, ne sodi trezno; kdor udarja s pestmi, nima drugih dokazov in za krinko ponosnega oblastnika se skriva praznota glave in srca. Oblast ne sme biti ločena od ravnovesja in humanosti. (Odobravanje.) Pogosto slišimo govoriti o čiščenju v katastrofalnem in tajinstvenem smislu kot o moralnem vprašanju, ki visi nad Stranko. Verjemite, tovariši, da ni potrebno čiš-

naprej, pa bodo zares takšni, kakršne hoče Duce. (Odobravanje.)

Ako hočemo doseči kakovost množice, so potrebni tiste činitelji: železna moralna postava, ki ustvarja naravno ozače kakovostnega življenja, železna disciplina, izbrana hierarhija, ki sama še naprej izbira. Samo tako bo mogoče uresničiti tisto, kar označujemo z besedo: aristokracija množice.

Aristokracija nele nasproti vsemu narodu, temveč predvsem nasproti nam samim, tako da se bo sleherni fašist zavedal svoje osebnosti, in to brez ošabnega ponosa, da je že na vrhu lestve človeških in nacionalnih vrednot. Gre torej za idealno ureditev, ki naj vsakemu vlije junaški čut življenja. Gre torej za »izbrano množico in duhu manjšine«; to je formula, ki nam na kratko pove, kaj hočemo doseči.

Stranka je zares revolucija: celo popolna revolucija. Ona se loteva in rešuje na idealnem, kulturnem, socialnem in gospodarskem področju neki življenjski red, ki se na zunaj kaže v novem obrazu civilizacije. Njena najvišja manifestacija je ureditev naroda in države v korporacijskem smislu. To je nujna zamisel, ne pa megljena družbena ali podporna zamisel; to je moč izžarevanja, razširjevanja in graditve, ki se lahko projicira ne le vnaprej, temveč, kar je še pomembnejše, lahko se za hip tudi ustavi, ne da bi se zanimala, da bi tako bolj dozorela vprašanja in bila nato v celoti izvedena. Skratka, ta misel je mogočno vojno orožje, ki lahko vzdrži vse udarce nasprotnikov, ki pa lahko tudi preseče vsak voz in odstrani sleherni oviro.

Glede na obseg take naloge naj nihče ne misli, da se Stranka lahko zmanjša po številu do neke zaključene kaste ali razreda, marveč jo je treba pustiti odprto, zravnano in prostorno, da vsak veter lahko prodre vanjo in odnese mrtve veje in listje, oživljuje in poživljuje tako ves ostali njen organizem. Odprto pomeni v običajnem smislu prešinjeno z gorečo neodolljivo strastjo, odprto v bolj dinamično aristokratskem smislu, tako da je mogoč pritek novih vrednot na poveljniška mesta, ki naj izpopolnjuje lastno hierarhijo.

Določanje fašistovskega vodstva

Osrednje vprašanje fašizma je nedvomno vprašanje kadrov. Pravilo, ki nas bo pri tem vodilo, je: »kompetenca«. Vsakdo mora biti na pravem mestu po svojih vrlinah, svojih zmožnostih, svojem znanju in po svoji usposobljenosti. (Odobravanje.)

In nič improvizacij! Vsakdo se mora izkazati v nižjih skupinah in dokazati, da je vreden prostak ob vsakem času in v vseh okoliščinah, da je človek značaja in časti in da ima pravico stremeti po višji stopnji. Vsekakor pa mora do izzati z dejanji in v neoporečni meri, da je predvsem fašist, ki vselej ostane neizpremenljiv fašist. (Odobravanje.) Vrdno in izven diskusije je tudi pojmovanje. Trdno in izven diskusije je tudi pojmovodgovornost in avtoriteto, pri čemer mislimo, da se mora to imenovanje, ako naj se ne prestopa ne vrti v ozkem krogu, biti odprto od spodaj s prostovoljnim priznanjem vrednot. Te vrline, dvignjene iz množice (tako se spet vrača pojem aristokracije množice), morajo imeti možnost, da se merijo in utrdijo v tekmi, kdo je najmočnejši in najvrednejši. Na ta način bo mogoče od zgoraj izbirati v vedno širšem krogu hierarhičnih vrlin. To bo tudi povečalo kroženje ne le v kadrih, temveč tudi v mislih, energijah in dinamiki Stranke. (Odobravanje.)

Ščenje v drastičnem pomenu besede, kajti prav nobenega moralnega vprašanja ni, ki bi zadevalo Stranko v njenem bistvu.

Vso to potrebo čiščenja v Stranki so si izmislili prav fašisti in so jo potem poklonili v dar anti-fašistom. To pa seveda ne pomeni, da bi ne imeli dolžnosti izvršiti natančne in stroge izbire. Toda postopali bomo previdno in odpravili nesposobne vseh vrst, ne pa metali v stran občajne povprečne. (Odobravanje, ploskanje.) Le malo pomislimo! V Stranki nas je milijone vpisanih, ali je kaj izrednega v tem, če je v njej tudi deset ali dvajset tisoč nevrednih? Katera človeška ali verska, antična ali sodobna, naša ali tuja družba sploh je, ki ne bi imela enakega ali višjega odstotka škodljivih elementov, ki bi bili izven moralne postave, kakršna za nje velja? Ven torej z nevrednimi, izkoriščevalci in nezvestimi brez usmiljenja! Toda ne spravljajmo v isto vrelo e temi tudi nekrivih, poštenih in mirnih državljano, četudi so povprečni fašisti.

Tudi v napadalnih oddelkih so taki, ki so dodeljeni vozovju in drugim službam. Tudi med drznimi so nad vse drzni! V takšnih primerih moramo upoštevati prejšnje dogodke, medtem ko ne bomo ničesar upoštevali, ko gre za tiste, ki ne verujejo alepo v zmago in ki se ne bodo neoporečno prizadevali, da bi jo dosegli. V tem pogledu preteklost, pa naj bo še tako slavna, ne more nič upravičiti: nasprotno, celo poslabša položaj in moralno ter politično odgovornost. (Odobravanje.)

Zlo ni, tovariši, v obstoju teh, zlo je v dejstvu, da ti elementi niso odstranjeni, čim jih ugotovimo, ali pa se prostovoljno odkrijejo. Hujše je, kadar se jih skuša kaznovati. Izredno težavna stvar pa je tedaj, ko se v primeru vsakega resničnega lopova, ki se izsledi, najdejo takoj dva ali trije tovariši

(Nadaljevanje na drugi strani).

Poročilo Tajnika stranke

(Nadaljevanje s 1. strani)

najboljše preteklosti in najboljše vere, ki prisegajo na čast in na fašistično vero nevedneža, ki bi moral biti izločen. Vselej bomo strogo ločili osebe od stranke in tem smislu, da po Ducejevih besedah »posvetnega ne zamenjamo s svetim«. V primeru odstopitve bodo vzroki vselej javno pojasnjeni.

Obrekovalci morajo biti kaznovani

V pojasnitvah ne bo nič meglenega ali zmedenega. Povedala bodo pošteno pravi vzrok: zaradi podlosti, ki se je izkazala v tej ali oni priliki, zaradi izkoriščanja ali dokazane spekulacije v teh in teh dejstvih, zaradi splošne ali posebne nevednosti, ki se je pokazala ob takšni priliki.

Toda še neko drugo krivdo hočemo obsoditi: namreč površnost fašistov, ki nezvestno črtnijo svoje tovariše, svoje hierarhije in svojo Stranko. To bi lahko označili za pravega primer sebi škodljivega edizma. Fašist, ki je vreden tega imena, ima dolžnost in tudi pravico, da zatoži vse tiste in vse tisto, kar smatra za škodljivo stvari, ne sme pa zbirati, ali kar bi bilo še huje, razširjati nekontroliranih obrekov, ki jih spravijo v obtožbo največkrat antifašisti. Obrekovalci bodo za to kaznovani tudi tedaj, če se bodo omejevali na ponavljanje tega, kar so slišali. Najbolj nesmišeln in bodast pojav pa se ponavlja, ko gre za hierarhije. Ali je mogoče, tovariši, da ni več hierarhija, ki ne bi bil poštena oseba? (Smeh.)

Toda, če bi se še nadalje govorilo slabo o hierarhijah, bi naposled vsakdo govoril slabo o samem sebi! Nasprotno morebitnemu neznamitnemu odstotku nevednih hierarhov je na stotine in tisoče tistih, ki ponižno in vdano ter z neizčrpano ljubeznijo vrše lastno dolžnost. Med njimi so takšni, ki se morajo zaradi prezaposlenosti brigati za vsakdanje vprašanje lastne družine. In o vseh teh pričajo mrtvi, ki so slavno padli v bojih, izmed katerih pušajo mnogi družini v resničen in pravem pomankanju. Ako hočemo ostati zvesti oporoki mrtvih in rešiti dostojanstvo živih, moramo neomajno nadaljevati borbo proti nevednosti, vendar pa naj se nihče pri tem ne slepi, da smo pripravljeni dati v zobe nasprotnikom in tistim, ki iščejo skandale, glavno najponižnejšega tovariša, ki bi bil krivično obtožen. (Odobrovanje.)

Narod in revolucija

Čeprav ne želimo polemizirati, se ne moremo izogniti nekaterim ugotovitvam. Pogosto čujemo ponavljanje, da je revolucija na svoji poti pustila za seboj svojo idealno, moralno in socialno priljago. Morda je to tudi res, vendar le v majhni meri, in ne gre za opustitev, temveč le za odmor. Revolucija je bila prisiljena odložiti popolno izvedbo nekaterih svojih načel, ker se ona ne razvija abstraktno, temveč na živem telesu naroda. Italija pa ni zvezna država, ki bi živela samo zase, temveč je notranje povezana s politično gospodarskim sistemom, katerega del so tudi druge skup-

nosti, ki so vselej zavisne in nasprotno, včasih celo zvite in napadalne.

Samo potreba obrambe domovine je odložila fašistično zgradbo. Ako bi revolucija odklonila, da izvrši to svojo sveto nalogo najdovratnejše obrambe naroda, je jasno, da bi danes ne mogli govoriti o razvoju, temveč o popolnem izginotju revolucije in naroda.

V modi so »listinec«. Nekateri Italijani in fašisti zahtevajo sedaj »idealno karto revolucije«. Toda kaj naj bi povedala ta karta, kar že ni povedal Benito Mussolini? Ni nam torej potrebna nova karta revolucije, pač pa iskren in odločen povratek k izvorom revolucije in Mussolinijevske misli, od katere smo se — nedvomno zaradi velikega dela, ki smo ga izvršili v teh letih — nekoliko oddaljili.

Najbrž ste slišali govoriti o tem, da bi bilo treba »vzgojiti narod po političnem izročilu, toda kaj to pomeni? Prav rad bi vedel, kakšno je politično izročilo, po katerem naj bi bil italijanski narod vzgojen.

Po rimskem izročilu! Toda to fašizem že dela, odkar se je pojavil, čeprav doslej še ni našel zakonodajalca, ki bi se imenoval Giunio Bruto, ali generala, kakršen je bil Attilio Regolo, in očeta, kakršen je bil Lucio Virginio in žene kakršna je bila Lukrecija. Zares, časi so se izpremenili: in najbrž bi nam vse to ne bilo posebno ljubo. (Smeh.)

Stranka in država

Ali naj se mar vrnemo v dobo zbornice ali republike? Ali pod francosko, špansko, habsburško nadvlado? V Italijo, razdeljeno na toliko majhnih »državic«? Ali pa morda v univerzalnost Rinasciment, ki nam je dal neminljivo slavo v umetnosti, medtem ko so drugi narodi pripravljali dejansko moč velikih držav? Ta opozorila na povratek k nekemu izročilu, se vam ne zdi, da prikrivajo strah pred politično moralnim položajem in postavijo, ki jo je dosegla Mussolinijeva Italija, torej tudi otožna težnja vrnitve k frankofilstvu, anglofilstvu in — zakaj ne? — k rusofilstvu? V tem primeru imamo fašisti povsem italijansko tradicijo, po kateri se odločno hočemo ravnati. To je tradicija Danteja, ki je pognal nemoralneže in izdajalce domovine peklju v jezero umazanij ali v smolo ali ognjeni del heretike!

Drugo vprašanje, ki se vedno znova pojavlja v razpravi, je vprašanje položaja Stranke nasproti državi. V tem pogledu velja Ducejeva formula: Stranka je nenadomestljivi večni člen med državo in narodom; ona je povezana s prvo in s drugim v kolikor dobiva od naroda svojo življensko silo in svojo prebojno dinamiko, dočim prejema od države in ji vrača etično in zgodovinsko utemeljitev totalitarne oblasti. V kolikor je narod, je Stranka nujno množica, v kolikor je država, pa je Stranka hierarhija. Stranka je najbolj vdani služitelj in najbolj trdovratni branitelj države. Kot služitelj mora biti državi popolnoma na razpolago tako v njenih akcijah, kakor v akcijah in življenju podincev.

Mladina ima bodočnost, toda osvojiti si jo mora

V kolikor je trdovratni branitelj države, pa si Stranka pridržuje pravico, da bdi in nadzira in posega v vse organe in ustanove države, da bi ta ne bila okrnjena v svoji moči, ali kar bi bilo še slabše, da se ne bi izpostavljala izdaji svojega poslanstva.

In govorimo sedaj o mladini. Ali zares obstoji vprašanje mladosti? Kaj je novega v nemiru, ki giba mlade? Ali ni morda ona ista težnja, ista potreba po izpolnitvi oblike, prenovitvi snovi in nadomestitvi premaganežja v življensko silo, torej isto stremenje, ki je vedno gnalo vse generacije? Vprašanje mladosti so si izmislili stari, ki so vrgli mladeniškim čustvom utvoro velikih neznank, ki bi jih bilo treba rešiti in so si s tem hoteli ustvariti nekako osebno nasledstvo, svoje opravičilo. To je demagogija! (Odobrovanje.)

Se so bitke, ki jih bomo morali biti; še so zmage, ki jih bomo morali doseči, da totalitarno uveljavimo fašizem v svetu, vendar se vse to ne tiče mladosti nič bolj, kakor vsega italijanskega naroda. (Odobrovanje.)

In vprašujemo tudi: ali je ta dozdevna kriza mladine svetovna, evropska ali samo italijanska? Ali zajema mladino starih držav ali tudi mladino novih držav? Ali je samo stvar prvih, ali samo stvar drugih? Ze 25 let sem, da celo od začetka stoletja, ni nič več stalno. Vse se giblje in obnavlja in običajni odnos moči je strl. Kar se je včeraj zdelo nepremostljivo, je danes že premagano in bo jutri pozabljeno. Kar danes še ne vemo, se nam jutri, glejte, že kaže kot bistveno.

Narodi, ki so si nadevali nadzorstvo sveta, se umikajo pred zaletom novih sil. Narodi, ki so se zdeli večno obojeni na druga ali tretja mesta, pa nenadoma kažejo svojo pravo usodo. Izginjajo države, nastajajo države in nacionalne enote se spet vzpostavljajo.

Ali se torej moremo čuditi, ako si narodi sami zastavljajo vprašanja o svoji bodočnosti? In kako naj zahtevamo, da bi mladine, ki je v središču narodov in predstavlja njih dinamiko, ne prevzela in skrbela ta vprašanja?

V tem razbeljenem ozračju, spričo nestalnosti vseh življenjskih činiteljev se torej ne smemo čuditi, ako so mladi ljudje včasih pretirano zaskrbljeni glede svoje bodočnosti in ako nekateri izmed njih z neobičajnim egoizmom kažejo skrb, da bi dosegli kakršen koli položaj, ki naj bi jim pomagal do nadaljnjih osvojitvev. Ni v tem krivda, ako o krivdi smemo govoriti, mladine, temveč pokolenja pred njo in če hočemo biti točni, našega pokolenja.

Prav mi smo pokazali, da je vse lahko in naravno, kajti v nekem določenem trenutku, da bi ne izgledali ošabni in retorični, nismo mladim ljudem pojasnili, preko kakšnih trdih notranjih bojov, priprav, borb in čakanj ter osebnih dram in tragedij je Mussolinijeva generacija prišla na vlado. (Odobrovanje.)

Prav mi smo pozabili svojo preteklost, začeni s tem, da nismo več primerno priznali napora, bodisi naše generacije, bodisi one pred nami in morda še oddaljenejših. Izostal je naš pouk! In ker smo tako kazali mi samo na lahko, se danes ne smemo čuditi, ako smatra zdaj mladina, da je vse naglo dosegljivo.

Ko to ugotavljamo, pa moramo priznati, da italijanska mladina še vedno trdno veruje, čeprav se včasih zdi, da noče verjeti, morda zato, ker se ne počuti prilagojen ali pa morda zato, ker se bori, da bi ji od zunaj vsilili prepričanje, ki bi ei ga rada s ponosom prostovoljno pridobila s svojim duhom. Ne smemo iz tega delati ločenega vprašanja: Nasprotno mladini moramo povedati, govoriti ji jasno in pošteno: bodočnost je vaša, toda morate si jo priboriti! Sicer smo vsi mi več kot prepričani, da je vprašanje italijanske mladine že rešeno, odkar smo videli naše dečke, kako se bore na vseh boji-

ščih te vojne kot levi. Ko se mladina bori in umira, potem »veruje« in ni v njej neresljivih neznank (odobrovanje.)

Od Abesinije do Španije, od Marmarika do Egipta, Grčije in Rusije so se ti lepi mládci našega rodu ovenčali s častmi in bleščečimi križi v oslepjuči luči slave. To tako danes, kakor včeraj, kakor vedno.

Mladina ne zahteva drugega, kakor da je mladina, in to popolnoma mladina, brez kakih omejevanj, razen tistih, ki nam jih nalagajo nujne časovne potrebe ter neustavljivi tok časa. Zato zahteva, in to iskreno, to dediščino, odkoder lahko zajadra k najplemenitejšim osvajanjem.

Mi imamo le to dolžnost, da jim pojasnimo in razložimo dolgo in težavno pot, in to, da so vse osvoboditve le sad vere, studija, znoja, krvi. In zato zahteva od nas, da ji pomagamo pri tej bistveni pojasnitvi, da bo mogla biti brez vsakega zakrivanja, da bo lahko jutri pripadala kulturi, družbi, domovini. (Burno ploskanje.)

Pravo pojmovanje discipline

Osnova vsega pa je disciplina. Je popolnoma odveč imeti razne predsodke ter ne priznati nujni potek družbe. Moderna družba deluje v vedno širših kompleksih, gre vedno hitreje nasproti velikim kolektivom. Človek se vedno bolj izpolnjuje, izvira, ima vedno večji ugled, zato mora biti včlanjen ter se podrediti nacionalnemu kolektivu, podrediti se višji disciplini. Ni dvoma, da je država največje ter najvišje predstavništvo te zahteve.

Družba in kolektivna nujnost življenja ter disciplina, ki iz te nujnosti izvira, nikakor ne uničujejo človeške osebnosti, kakor se tudi vojak, ki koraka s istim nahrbtnikom ter z istim korakom s tisoči tovarišev, ki mu gredo ob strani zadaj in spredaj, ne čuti uničenega.

Mi fašisti moramo gledati na disciplino še pod nekim posebnim vidikom. Nikakor ne moremo govoriti o dveh oblikah discipline: o eni, ki gre od nas do naših podrejenih, ter druge, ki gre od nas do naših nadrejenih. Če bi se to dogajalo šestkrat nazaj, bi prišli do pretiravanja, navzgor pa bi se spremenila v prilozvanje. Ne moremo vršiti nasproti drugim najresnejše službe poveljevanja, če nismo najprej v sebi popolnoma izoblikovali zavest najbolj izrajene pokorščine. Disciplina se ne sme ločiti od tovarištva. Nasprotno, tovarištvo mora disciplino podpirati. Toarištvo moramo pojmovati kakor nekako mistično bratstvo, ki se daje neprisljeto in se tudi neprisljeto sprejme. To je prijateljstvo, ki izključuje vsako koristništvo, ker ima svojo korenino v ideji. V moralnem redu ni nobenega nasprotstva tovarišev. Samo v antropologiji je nek tak pojem, ki se imenuje ljudožrstvo. Zahteva tovarištva pa so: Spoštovanje, lojalnost, zvestoba. Treba je ohraniti in to predvsem takrat prijateljstvo, kadar nastopijo težke ure. Prijateljstvo je dar, ki ga človek nudi stoječ pokonec, sprejema pa na kolenih. Nekoč se je govorilo o masi, hoteč s tem poimenovati in ločiti delavce in kmete od drugih slojev. Toda Italijani so vsi en narod.

To je popoln in nepomisljiv etični kompleks. Če se potem hoče dati besedi gospodarski značaj, moramo pripomniti, da je tako imenovani »ventisettistov« cela legija, in ti zaslužijo posebno omembo.

Delavci, rokodelci, meščani, plemiči so bili po modernem in fašističnem pojmovanju socialni le časno, medtem ko je človečnost sama del večnosti, in ta človečnost podzavestno včasih obupno teži k višjemu napredku, tako v socialno gospodarskem, kakor tudi v političnem, kulturnem in ukazovalnem področju.

Nizkotne demagoške spekulacije

Srednji sloji so potem še na poseben način nekako zvezno tkivo, medtem ko je delavska masa velika rezerva individualnih moči. Treba je torej le začeti s protimeščanskim hujškom, da se ustvari zmeda ter poudari tendenca demagoških spekulacij. To je podobno nekdanjemu nastopu francoske aristokracije, ki je dajala potuho sansculotom ter zato pustila glavo na giljotini, podobno tudi advokatom, bogatim profesorjem ter že bogatejšim meščanom pokojnih italijanskih socialističnih strank.

Nekdo, ki se na to pač razume, je takole definiral meščana: »Meščan je bogatin, ki je tudi lahko lopov.« Torej mora biti tudi bogatin, ki ni lopov, kakor moremo najti tudi reveža, ki je podlež.

Bedno bitje, ki ga mi poimenujemo z be-

Narodna enotnost je sveta

Kaj razumemo pod besedo nacionalna enotnost? Razumemo najpopolnejše edinstvo vseh Italijanov okrog nekaterih osrednjih elementov, kakor: rasna zavest, zavest večnega naroda. Vsak tak element je kakor nek nezamenljiv dar kolektivnega življenja, dalje suverenost države, imanenca socialnega vprašanja v fašističnem smislu. Zlasti pa v tem trenutku enotnost v vprašanju vojske, kar vključuje vse prejšnje elemente ter jih postavlja v položaj silne napetosti. Enotnost! Ne »sveta zveza« v starem liberalno-demokratskem pojmovanju, nekak kotel, kjer so bile pomešane vse usedline političnih strank, ki jih je strah, le preprosto strah združeval, ker so se čutili ogrožene in se skušali izogniti grozeči nevarnosti. Kotel, ki ni mogel doseči nikake edinstva, kajti vsaka stranka je vrgla vanj le svoje izvrške in sedeske s tihim sklepom, da obnovi horbo, čim bo nevarnost mimo.

Enotnost pa, o kateri govorimo in ki je že na sijajen način ostvarjena na bojnih poljanah ter v bolestem krču, ki je iz vsega naroda ustvaril eno samo vojsko, je najbolj vroč ogenj in najpopolnejša topilnica, ki združuje dejanja vseh tistih, ki so pripravljeni boriti se za domovino do zadnjega diha.

To je torej italijanska enotnost v najvišji meri in zato tudi najbolj fašistična, ne pa ogabna in odbijajoča mešanica, začinjena s farizejskim kesanjem.

Mi bori odklanjamo ogorčeno vsako zvezo in sočustvovanje, vsako somišljeništvo, vsako sodelovanje ter vsako osebno in fizično nudenje skupnosti z dobičkarji, z izkoriščevalci, s šakali, ki mislijo, da bi se dala odpreti v železnem oklepu fašizma v tej trdni enotnosti kakšna vrzel, skozi katero bi lahko vdrli ter si s falzificiranimi dokumenti pridobili pravico do novega državljanstva ter si zopet osvojili gnusno devišstvo. Toda enotnost moremo doseči ne izven stranke, temveč v okviru stranke. Uporabljamo nek stavek Duceja in kličemo: »Vse v fašizmu, nič izven fašizma!«

Treba je stopiti v popolno dejavno stvarnost ter reči: »Vse v stranki, ničesar izven stranke! Stranka si lasti to čast in to dolžnost, da je prva boriteljica v tej vojni. Pod besedo stranka ne razumemo samo številnega članstva, temveč ves narod, ki tudi brez članske izkaznice živi, dela, se bori in umira za isto stvar.

Fašistični narod

Rekel sem, da mislim pri besedi fašisti tudi vse nevlanljene, ki pa imajo iste lastnosti, iste kreposti, iste ideale, kajti v resnici moremo trditi, da je danes ves narod fašističen. Fašističen je v vseh svojih temeljnih ustanovah in področjih: od vojske pa do uradništva, od sodništva do šolstva, od svobodnih poklicev pa do delavcev in kmetov. Če pa so še kje spodaj ali

Kaj zahtevamo od ljudstva

Ljudstvo zahteva in želi zlasti danes, da mu poveljujemo odločno in s silo, ki jo spremlja pravičnost (živalno odobrovanje).

To je resnica: ljudstvo žaja po poveljstvu in nam nalaga to strašno dolžnost. Če je res, da je oblast ognjeni križ, potem stranka v imenu vlade prevzema vso to pezo odgovornosti za poveljevanje in pravi svojemu voditelju: »Ti, ki veš in moreš, ti, ki poznaš cilje in sredstva, ti, ki imaš v svojem srcu srce vsega tvojega naroda, ti, ki držiš v svojih prstih usodo naroda, poveljaj nam! Iz tvojega povelja bomo prikožili našo obleko in jo dali ljudstvu, da tudi ono stori v pokorščini za svojo najvišjo krepost in za motiv svoje zmage.« (Najživahnejše odobrovanje.)

Kaj pa bomo v povpračilo za to odgovornost mi zahtevali od ljudstva? Samo eno: naj še naprej veruje v zmago, naj pride kar hoče. Toda samo verovati ni dovolj. Zahtevamo, da vsi delajo z neizčrpano vnemo, rekel bi skoraj z besom, da ne bo vera samo prazno in nedoločeno stremenje, marveč stvarna volja. Zahtevamo, da vsi sprejemamo najstrožjo disciplino. Vsako misel, ne rečem nedisciplinirano dejanje, na katerem koli področju, bomo sodili in kaznovali kot žalitev domovine.

Slepo verovati v zmago do absurdnosti; in četudi bi ves svet moral iti v razvaline, še in vedno verovati (odobrovanje).

V ta namen je nujno potrebno izogibati se kakršnemu koli zapravljanju sil in osredotočiti vse sile k istemu cilju. Poleg tega tudi zahtevamo, da vsi brez razlike oblečemo eno samo obleko, da se vsi držimo enega samega vojnega pravila: vsi moramo enako misliti, enako jesti, enako se oblačiti, enako delati.

Ko se milijoni vojakov junaško bijejo tako, da se jim čudimo mi sami in ves svet, nikomur ne more biti dovoljeno živeti takšnega življenja, kakršno je živel pred vojno, preživljati dneve v posuroveli sebičnosti, ki se je dušila v neumnem veseljačenju brez možatih čednosti in duhovne luči.

Zahtevamo sodelovanje

Medtem, ko 46 milijonov Italijanov živi tako, da si meri kruh za tešitev gladi in čevlje in obleko kakor zahteva delo, ne sme biti dovoljeno nikomur, da bi se redil ob njem in ob paragrafih zakona: eni spekulirajo s svojimi nekontroliranimi zalogami, drugi mečejo prelahko zaslužen denar v nenasišna žrela črne borze (najživahnejše odobrovanje). Proti obojim bomo nastopili neusmiljeno (dobro, bravo).

Počistili in pobrali bomo v zaboj za smeti vse lenuhe in postopače, bolj ali manj pozlačene vampirje, bolj ali manj skrivne prodaj-

sedo »meščani«, je ciničen, brezobziren računarski in strahopeten človek, ki ne pripada nobenemu socialnemu sloju, obenem je pa lahko član vseh. Te distinkcije, ki bi jih že mogli premagati v letu strelskih jarkov 1915 in ki jih je poteptal pohod akcijskih oddelkov, so danes naravnost zločinske, ko ves italijanski narod daje tako veličastne dokaze. (Bene, bravo, ploskanje.)

Ali so buržuji, aristokrati ali proletarci tisti, ki se bore in umirajo v Severni Afriki ali v Rusiji, v trupu podmornice ali v kabini letalskega aparata?

Tisti, ki pričakujejo zvesti in prepričani zmage v kakem koncentracijskem ujetniškem taborišču? Ali so matere buržujev ali delavcev ali aristokratov tiste, ki hodijo okrog žalno oblečene, ki pa kljub temu nosijo nedvomno in plemenito znamenje žrtve brez primere? Pustimo, tovariši, taka razmišljanja in trudimo se doseči čim popolnejšo enotnost italijanskega naroda.

zgoraj kakšna antifašistična iver ali antifašistični poedinci, ima to le relativen pomen. Ta odpor nas le navaja k temu, da si nikar ne delajmo utvar o soglasju, ki itak ni nikoli dosegljivo.

Ljudstvo brez črnih sraj, ki je odgovorilo na vsak vaš poziv z navdušenjem in vzhicenjem in dostikrat mešalo apno za kamne fašistične zgradbe s svojim znojem in dostikrat s krvjo svojih žil, zasluži polno priznanje. Danes ne moremo in ne smemo reči: »Stranka je samo fašistična«, ampak moramo reči: »Stranka je tudi dediščina italijanskega ljudstva. Samo, če smo v službi naroda, torej ne nadrejeni ali kar je še slabše, odtrgani in odtujeni od njega, samo če se nam za našim najbolj živim čustvom vanje posreči razumeti, izvesti stvarno resničnost, njene najpravičnejše in globoke težnje, bomo resnično fašisti, to se pravi tvorci zgodovine. V nasprotnem primeru pa bomo le preprosti uradniki in navadni zgodopisci.

Odtod torej nova Ducejeva zapoved: »Biti z ljudstvom« sredi njega. Toda, biti z njim odprtega srca, vsakega čela, svesti si ne le tega, kar moramo storiti, marveč tega, kar smo v preteklosti storili. Povedati hočemo sami sebi, kaj je bilo storjenega, da bomo vedeli ceniti žrtve tistih, ki so padli v začetku velikega obnovitvenega dela in da bomo na njihovih zgledih znali razbrati in opravičiti v svoji vesti pravice, ki jih zahtevamo — da poleg nas — tudi vsakdo od drugih v celoti izpolni svojo dolžnost.

Stranka nima navade predlagati nikakih računov, zahteva pa, da sloji in stanovi brez razločka vrnejo narodu to, kar so dobili od vlade v imenu naroda. Bodimo z ljudstvom, ne da bi se ponizali do najnižjih plasti ali da bi se naslonili na sredino ali da bi bili klečeplazni do najvišjih: pač pa moramo dvigniti vsi našo raven na čisto misel, čiste namene, delo in ognjevito voljo.

Stranka mora biti skupen imenovalec, po katerem se morejo razpoznavati vsi Italijani, tako glede ponosne preteklosti kakor tudi glede neukročene gotovosti jutrišnjega dne: skupen temelj, na katerem bomo branili skupne pridobitve, in si bomo zgradili skupno srečo (odobrovanje).

Ali res mislite, da ljudstvo zahteva od nas samo podporo in zaščito? Da, od nas bo zahtevalo tudi to in naša prava dolžnost je, dati mu to v najpopolnejši obliki. Toda ne zahteva od nas zgolj tega; kajti v tem primeru bi ljudstvo izgubilo svoje zgodovinsko poslanstvo.

Ako bomo svoje delo omejili zgolj na to, bi pomenilo, da smo padli nizko in sami zanižali pravi smisel svojega poslanstva. Če bi morali ljudstvu samo pomagati, bi ga omtvčili in bi gledali nanj le s stališča potreb.

Kaj zahteva ljudstvo od nas?

jalce, ki se kopičijo po cestah, ovirajo delo in zalijo častne žge zgolj s svojo naozočnostjo.

Dali jim bomo gotovo nezasluzeno čast, poslali jih bomo v vojsko in delavske legije. Tega ne moremo storiti samo iz vojaških namenov, ali za narodno izboljšanje, ampak predvsem za človeško izboljšanje, ker jim bomo nudili možnost, da si končno pridobijo časten življenjski cilj in vsaj malo časti.

Pa tudi sodelovanje zahtevamo od naroda. Zahtevamo ga zlasti od pobablencev, bojnikov in od družin padlih. Zahtevamo od uradništva, ki je najpogostejše v stiku z ljudstvom, od vseh, ki upravljajo svoje poklice in veljajo vsak v svojem krogu za najboljše aristokracijo, kakor od najčastnejših in zvestih delavcev, in končno od duhovnikov, ki imajo skrb za duše in ki najboljše od vseh vedo, kaj pomeni sedanja vojna za cilje katolištva.

Zahtevamo, da vsi vredni Italijani kar najodločneje z najčastnejšim umevanjem pomagajo razčistiti gnezdeca godrnjstva in dvoma, ki ga na tem ali onem področju, v tem ali onem središču države ustvarja sovražna propaganda ali človeška slabost. Ti časi so trdi in vsak mora v vsakem oziru storiti svojo dolžnost. In to sodelovanje zahtevamo tudi iz nekega posebnega vzroka, zahtevamo ga, da bi bili do skrajnosti omejeni v primeru trmatega odpora. Nihče naj se ne čudi, če bo na sovražnike padel neupogljivi meč fašistovske pravice.

Kdo bo zmagal v vojni?

Na dnu vsega dela stranke je en sam kategorični imperativ: zmagati v vojni. Za zmago je potrebno, da je del bojišča, ki ji je zaupan, spremenjen v monolitni blok, ob katerem se bo zlomil vsak sovražni napad in na katerega bodo lahko stvarno računalne oborožene sile, katerim je zaupan drugi odsek.

Ta vojna ni vojna hitrosti, ampak vojna odpora. Tako se po stanju stvari in po treh letih zagrinene in krvavega spora postavlja vprašanje: kdo bo dobil vojno? (Glasovi: Mil Mil) Vojno bo dobil ne tisti narod, ki bo zmagal v zadnji bitki na bojišču, marveč oni narod, ki bo znal strniti vse živce v neprodiren diament, ki si bo prihranil dibo, da bo vztrajal eno uro več, ki bo znal tako zmanjšati svoje lastne zahteve in potrebe, da bo prihranil, če tudi bo manj založen za en hlebec kruha več za svoje vojake. Toda dovoljeno je tudi, da si postavimo še neko drugo vprašanje: kdo bo dobil mir? Mir bo dobil, in bo torej dal svoje lice novemu

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Poročilo Tajnika stranke

(Nadaljevanje z 2. strani)

redu ter bo vladal glede omike tisti narod, ki bo za mizo pri mirovnih pogajanjih bolj strnjen, bolj urejen, bolj discipliniran. (Zivahno odobravanje.)

Predvsem pa tisti narod, ki bo imel svojo izvirno politično misel, ki bo postala tekmo let največje premoženje vsakomur in vseh, skratka, zmagal bo tisti narod, ki bo razpolagal z vsemi svojimi organizatornimi silami, z vsem svojim moralnim bogastvom in z osrednjo politično idejo, okrog katere naj se organizira in obnovi življenje, ki ga je vojna sprevernila.

Odločna izjava

Ni dvoma, da ima italijansko ljudstvo vsa žetila in vse lastnosti, da lahko premaga in zmaga to vrhovno nalogo. Naše ljudstvo ima med mnogimi drugimi svojimi življenjskimi lastnostmi zlasti tri stvari, ki predvsem predstavljajo jamstvo za njegovo večnost, bodisi v stoletjih priznani dobrotljivost in modrost, bodisi novo krepost, ki se kaže zdaj in meče svojo luč v bodočnost. Vojno in mir bo dobil fašistični narod, ki veruje v katoliško vero, fašistični narod, ki v svoji savejski dinastiji priznava simbol trajnosti svoje slave, fašistični narod, ki se pokorava, veruje in prisega Ducejevemu geniju. (Vsi se dvignejo in vzklíkajo: Savoja, Duce!)

Končal sem. Kakor ste videli, nisem govoril ne o imperiju in ne o vdanosti stvari in Duceju. Nisem govoril o imperiju, ker čutite prav tako kakor jaz, da imperij ni samo ozemeljska ostavitve, ne upravna organizacija. Imperij je zlasti in v bi-

stvu misel, ki je prevzela duh naroda in ga vodi k najvišjim vrhovom, ta misel, ki prevladuje v naših ercih posebnosti, ki ozemeljski imperij predstavlja majhen kos zemlje, na katerem se naši hrabri vojščaki junaško bore skupno z nemškimi tovariši. (Vsi vstanejo in dolgo vzklíkajo.)

Vdanost Duceju je nekaj, o čemer, da ne rečem, da ne more biti nobenega razpravljanja, ampak tudi ne nikakšnega razglabljanja: ker to je izven človeškega vrednotenja in ker to pripada mistiki naše vere. (Dobro; Vzklikanje).

Tovariši!

Preden končam, čutim potrebo, da v imenu vseh Črnih sraj, tistih, ki so padle na bojiščih ali tistih, ki se še bojujejo, in vseh drugih, ki koprnijo po boju, ki zvesto opravljajo svoje civilne dolžnosti, podam tole trdno, preprosto, nepreklicljivo izjavo:

Naj se zgodi kar koli, v katerem koli času, na katerem koli mestu, mi se bomo borili odločno, srdito in če bo treba tudi z besom do zmage. Če bomo morali pasti, prisegamo, da bomo padli lepo, dostojanstveno, častno, da bodo tisti, ki pridejo za nami, lahko živeli dostojanstveno in častno.

Zločini anglosaških letalcev

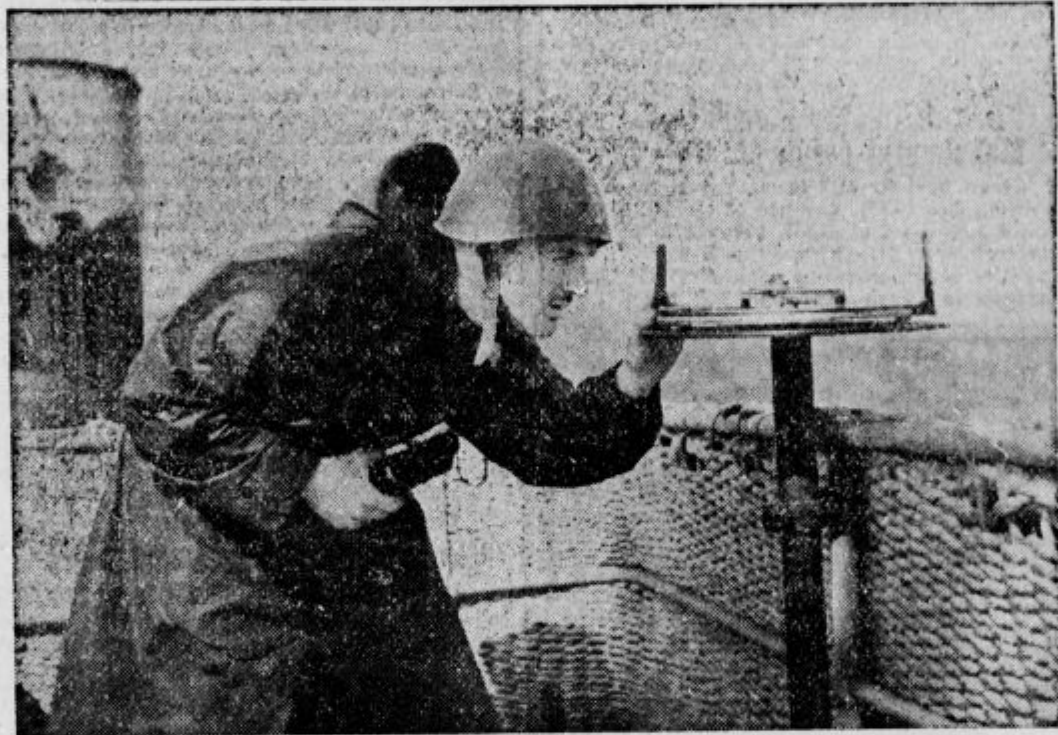
Eksplozivni svinčnik zadal otroku strahotne rane

Neapelj, 6. maja. — Urednik neapeljskega lista »Corriere di Napoli« se je podal v bolnišnico, kjer je obiskal malo Carmello Guerra, ki je stara tri leta. Deklece je doma iz Afragole in jo je poškodoval eksplozivni svinčnik, ki so jih zločinski anglosaški letalci metali na Neapelj med enim svojih zadnjih letalskih napadov na to mesto. Uredniku je mati otroka pripovedovala strašno zgodbo.

Mati je pripovedovala, da je mala deklica s svojim bratom odšla na dvorišče hiše v Via Principe. Bratec je star deset let. Oče je medtem delal zunaj mesta na polju. Otroci kmečkih delavcev nimajo izbranih igrar in čisto pobero za igro tisto, kar jim je najbližje. Bratec Evgen je opazil na tleh predmet, ki je oba privabil še bližje. Predmet je bil podoben svinčniku ali pa polnilnemu peresu. Fantek je rekel sestrici: »Glej svinčnik, ali se hočeš učiti pisati?« »Pisati?« je vzklíknila punčka, oči pa so ji zablistele. Otroka sta pobrala predmet, takoj nato pa je sledila eksplozija. Mati je hitro prihitela, deklica pa je v krvi ležala na tleh. Evgen je bil ves blede in je jokal. Oba krvava so takoj odnesli v bolnišnico. Fantka so takoj obvezali in je mogel oditi domov, deklico pa so morali pridržati v nadaljnji oskrbi, ker je imela nalomljeni roki in nogo.

Ravnatelj bolnišnice, ki je spremljal častnikarja, mu je odgovoril na vprašanje, če so dekličine

rane hude: »Da, dolgo jih bo treba zdraviti in dekletec bo trpelo hude bolečine. Deklica je že morala biti enkrat operirana in najbrž bo ostala vse življenje hroma.« Mati je slišala te besede in pogledala svojo hčerko ter govorila: »Tri leta je stara. Moja uboga reva! Toda tem psom se mora zgoditi še kaj hujšega... Njihovim otrokom ničesar hudega, ker otrok ni mogelče prijeti, toda če bi imela koga od njih v rokah... Sovražim jih.« Deklica se je prebudila iz spanja in zastokala. Pogledala je okoli sebe, pritisnila punčko za igranje k prsim, se hotela obrniti, toda bolečine na hrbtu so jo preprečile. Otroci se silno izmučeni in izčrpani. Mati vpraša: »Ali te zelo boli?« Otroci prika, da resnično boli in uboga mati boža nesrečnega otroka, ki ga je pekleni stroj tako strahotno pohabil.

Na krovu neke italijanske bojne ladje, ki spremlja konvoj: Italijanski častnik zasleduje operacije med napadom sovražnika.

Poročila iz Katinskega gozda

»Tod so šli poljski častniki. Nihče se ni vrnil«

V Berlinu, 4. maja. Dopolnil list »Le Ultime Notizie« objavlja po nemškem letu »Das Reich« naslednje poročilo Feliksa Lützkendorfa:

Peljali smo se mimo ruševin mesta Smolenska. Pomladansko sonce je obsevalo prvo zelenje. V visoki katedrali, ki je bila že tako dolgo let preurejena v državni muzej, so se zdaj pripravljali na velikončne praznike. Ceste so bile polne ljudi. Četa vojščaka se je počel vračati z vežbališča. Kaj kmalu smo se pripeljali na tako imenovano Napoleonovo cesto vzdolž Dnjepra in smo zagledali majhen gozd, kjer je bila sredi njega nekoč centrala boljševiške GPU. Naglo smo se bližali istemu delu gozdiča, kjer so bili malo prej izkopani prve mrtvece.

Videl sem že mnogo mrtličev — piše Lützkendorf — videl padle vojake na bojiščih, in ženske in otroke, ki so jih bile raztrgale bombe. Toda nobeden teh mrtličev se ne da priužeti s temi vrstami ustreljenih častnikov, ki so jih kot živali v klavnici pobili kar na debelo v Katinskem gozdu. Ti mrtlič, ki so pred tremi leti postali žrtve boljševiških okrutnežev, še niso bili razpadli. Videti so bili kakor množica mumificiranih trupel in prav zato je bil pogled nanje tako strašen, tako do dna duše presunljiv, da smo s tovariši brez glasu osupli in z grozo prežeti obstali ob tej množici nečloveških, nesrečnih poljskih častnikov.

Fotografije in pisma

Vem, da v vsaj tej dolgi vrsti poljskih častnikov ni niti enega, ki bi bil prijazen Nemčiji, saj so bili vsi z navdušenjem podali v boj zoper njo. Navzlic temu te prevzame pogled nanje že ob sami misli na to grozodejstvo, ki ga je bilo moči zagrešiti v tej dobi civilizacije, v teh letih kulture. In mimo tega smo se domislili, da je taka smrt preti tudi nam vsem, ki smo bili ond. To zgolj človeško občutenje se nam je še bolj poglobilo, ko smo opazili, da so boljševiški morilci opremili slehernega od nesrečnežev s posebno tablico z imenom in podalki, ki jo je imel sleherni mrtič obešeno okrog vratu. Posebna komisija mednarodnega Rdečega križa je z zdravniki vred pregledovala oblečena trupla in jim jemala pisma in fotografije iz žepov. Te slike izvirajo še iz prejšnjih dni, iz srečnih dni življenja v domačem krogu. Vidiš smehljajočo se sliko mlade žene podporočnika; vidiš sliko družinskih članov, kjer drži žena najmlajšega v naročju. Vidiš sliko skupine častnikov, mladih in veselih življenja, ki so se bili dali svoj čas — zlati čas — fotografirati v Parizu. Vidiš sliko starca z dolgo brado, poleg njega je stara žena: slika staršev, ki zamač čakajo na sina. Pregledali in prevedli smo nekaj pisem, ki smo jih dobili s slikami vred: pisma mladenk in žen, pisma otrok, sama pisma, polna zaupanja v bodočnost in upanja na skorajšnje svidenje.

»Preljubi, dragi očka,« piše hčerka polkovnika Virgila iz Vilne svojemu očetu. »Vsa sem iz sebe

od veselja, ko sem prejela tri — kar tri tvoja pisma! O, ko bi ti mogla opiati, povedati, kako te ljubim! Prav zdaj še razumem, da brez tebe ne morem živeti in da ne najdem spanca brez Tebe. Daj Bog, da se obraniš, in le eno ga prosim, da bi se vrnil in bi žvela skupaj, ljubim moj očka!«

Našli smo poslednje besede, ki jih je bil stotnik Lemansky napisal a tresoč se roko, pa jih ni mogel več odpustiti: »Ves svet mirno počiva in ničesar ne ve o nas. Čim bom padel od strele, pozdravite mojo mater. Pozdravljam te, mati zemlja, pozdravljam, ki misliš na moje.«

Nekateri žrtve so svoje poslednje misli napisale v brzavem slogu. Največ besed je tistih, ki so jih sporočili svojim bojnim tovarišem, ki so bili na bojiščih ali v ujetništvu v rokah boljševikov. To se je zgodilo okoli 23. in 29. septembra leta 1939. Dalje smo dobili še razna poročila o prevozu ujetnikov, ki so jih odpravili dalje boljševiki.

Najprej niso vedeli, kaj naj bi napravili s temi poljskimi častniki. V prvih mesecih so jih porivali iz taborišča do taborišča, nato so jih namestili v taborišče pri Kozelskem. Iz te dobe so se širile od njih po svetu vesti po radiju. Tako z dne 9. novembra 1939: »Drobne radijske vesti. Bombe nad Nemčijo. Atentat na Hitlerja. Sedem mrtvih in šestdeset ranjenih.«

Zakaj tak molk

Naslednje vesti so bile zoperaj hujše. Mnogo teh poljskih častnikov je zbolelo, bili so vsi vročični, tresli so se od mrzlice. Takrat so si napravili vesti o bojih Nemčije, o ofenzivi v Franciji. Z dne 12. decembra bereš: »Danes so nam zabili vsa okna. Ne moremo videti več naših sojetnikov.« Z dne 22. decembra: »Danes so vse duhovnike odstranili od nas.« Zmeraj češče se javljajo zapiski o veta-jenju Poljke. Ko se je približala pomlad, so bili vsi prepričani, da bodo čim prej osvobodeni. Bala so jim bili objubljeni, da bodo do konca marca že vsi v domovini. Vsi zapiski so polni veselja. Boljševiki so pa nato oddelili častnike v manjše skupine in jih odgnali. Odtlej ni nobenega zapiska več. Kaj se je bilo zgodilo s temi nesrečniki?

To nam je povedal starček Kozilev iz Katina. Zdjaj mu je 74 let in je bil svoj čas zaposlen kot česar v Smolensku. Temne in hrapave polti je, oči so živahne in njegova dolga brada je podobna Tolstojevi.

Njegovo pripovedovanje je slikovitega izražanja: »Bilo je v začetku aprila, ko sem šel po cesti proti kolodvoru. Na burji so stale vrste poljskih častnikov. Vsi so se tresli od mraza. Črni vozovi (tako rekojo temnim vozovom GPU) so bili pripravljeni.

Da bodo odpravili častnike proti severu, v neko okrevališče. Nihče se jim ni smel približati. Stehni bi bil ustreljen. Da, da, tukaj mimo so šli poljski gospodje in niso prišli več nazaj. Skoraj dva meseca so jih dovažali vsak dan semkaj, po sto, po dve sto, in kdor je imel dobra ušesa, je lahko slišal strele iz gozda.«

»Toda Kozilev, zakaj niste koj povedali Nemcem, kar ste videli?«

Sklonil je glavo, se zamislil in počasi dejal: »Gospodje, vi ne veste, kaj je GPU. Vsakogar najde in jaz sem bil že enkrat postavljen k zidu. Ne, ne, Nemcem nisem nič povedal. Povedal sem pa Poljakom. Tja, tja, tja dol pojdite, v gozd, pa boste našli svoje brate,« sem jim dejal. In tako je tudi bilo.

Indija dobi novega podkralja

Lizbona, 5. maja. AS. Londonski dopisniki smatrajo, da bo v kratkem imenovan nov indijski podkralj namesto lorda Linlithghowa, čigar doba je pred kratkim potekla in je ostal na tem mestu samo zato, ker so nastopile težave pri izbiri naslednika. Smatra se, da bo za novega indijskega podkralja imenovana neka vojaška osebnost.

Čiščenje v Sofiji

Budimpešta, 7. maja. »Il Piccolo« poroča iz Budimpešte: Po vzpostavitvi normalnih telegrafskih zvez z Bolgarijo se je izvedelo, da je policija izvedla veliko čiščenje v Sofiji. Čiščenje, ki je trajalo dva dni, se je včeraj končalo. Aretiranih je bil nad 400 sumljivih oseb, med njimi številni Judje. Izvedene so bile tudi civilne preiskave, pri katerih je bilo zaplenjeno orožje, strelivo in dokumenti, ki so se jih posluževali razni teroristi. Med prijetimi so tudi morilci polkovnika Banteva in drugih osebnosti. Prebivalstvo je ostalo mirno in je disciplinirano sprejelo izredne ukrepe izvršilnih organov.

Bil je teden popolne sreče. Na vsaki strani svojega Dnevnika omenja mladi car to svojo srečo.

»Neskončna sreča je biti noč in dan med štirimi očmi sam z njo.« (22. novembra.)

»Vsak dan hvalim Boga in se mu zahvaljujem za srečo, ki mi jo je naklonil. Človek si ne more želeti večje sreče na svetu! Moja ljubezen in spoštovanje za mojo oboževano Alico narašča vsak dan bolj.« (24. novembra.)

»Ni besed, s katerimi bi mogel opisati srečo bivanja med štirimi očmi v tako lepem kraju, kakor je Carsko selo.« (25. novembra.)

Mlada carica je pripisala pod te vrstice:

»Vsak dan je bolj močna in bolj globoka moja ljubezen in moja vdanost do tebe. Nikoli se ne bom mogla Bogu dovolj zahvaliti za zaklad, ki mi ga je dal, ko mi je dal tebe, moj oboževani, sladki, dragi! Srečna sem, da se lahko imenujem tvoja. Ali je mogoča še večja sreča? Nikoli ne bom pozabila tega kraja, ki mi je tako drag, zaradi spominov iz leta 1889 — in je zdaj najino skupno bivališče! Bog te blagoslovi, moj ljubljani, mali mož! Poljubim tvoj sladki obraz.«

Na nekem drugem kraju pripominja carica:

»Nikoli bi si ne mogla misliti, da je mogoča na svetu tako popolna sreča, tolikšna skladnost med dvema umrljivima človekoma. Jaz te ljubim! Te tri besede bodo zaključek vsega mojega življenja.«

Treba je bilo misliti na povratek v Petrograd in sicer 26. novembra. Toda na predvečer je car zabeležil v svoj Dnevnik, da je »draga mama« brzojavila, da lahko ostaneta tu še en dan. Car je bil vesel, da je pridobil še en dan. Niti spomnil se ni, da mu sedaj, kot carju, ne sme nihče več ukazovati, niti njegova mati. Ubogi mladi vladar se ni še navadil na ukazovanje. Nered se je

vrnil v glavno mesto. V svoj Dnevnik je zapisal: »...žalostno je, da morava zapustiti to ljubo Carsko selo, ki nama je tako drago in, kjer sva tako lepo živela drug za drugega.« Mlada carica pa je pripisala: »Nikoli več se ne smeva ločiti. Zdjaj sva združena za vse življenje, in ko bo to življenje minilo, se bova združila v drugem življenju za vso večnost. Tvoja tvoja!«

Vedno je mislila na onstranstvo.

Carsko selo je postalo njuno najljubše bivališče, njun pravi dom, kjer sta ostajala vedno za delj časa, končno pa sta sploh prebivala tukaj. Zdjaj pa sta se morala vrniti v Petrograd, da bosta prisostvovala slavnostni štiridesetdnevni smrti Aleksandra III. Mlada soproga se je zopet zavila v težko žalno obleko, in se je zamislila v pogrebne svečanosti.

Namenoma so podrobneje opisani prvi dnevi mladih zakoncev, da spoznamo dušo mlade carice. Ob svojem prihodu v Rusijo je mlada carica gledala svojo novo domovino skozi črne žalne pajčolane. Poleg žalosti za rajnim carjem je vplivalo nanjo pusto podnebje. Mesec november je Petrogradu celo za tiste pust in žalosten, ki so tu rojeni. Megla zagrinja mesto in vso okolico. Včasih je tako gosta, da komaj proti deseti dopoldne in tja do treh popoldne prore žarek svetlobe v to puščobo. Žalost in smrt in megla in puščoba so pustile neizbrisljiv vtis v duši mlade carice, in mesto Petrograd ji je bilo od prvega začetka zopno, to tembolj, ker ni našla žive duše, razen svojega soproga. Ki bi jo bil sprejel s toplino. Vsi ti vtisi so vplivali na caričin značaj zelo neugodno.

V Petrogradu carica tudi ni imela občutka, da je gospodinja, kar je mladim ženam tako ljubo. V palači Anickov so mladi carici odkazali sobane, kjer je živel njen soprog kot samec. Tu pa je gospodinjila carica-vdova. Mladi car pa, kakor smo že videli, je bil ubogljiv sin, ki so ga še vedno imeli za otroka. Bil je ubogljiv ne le spričo matere, ampak tudi spričo drugih, kakor vidimo iz zapiska v njegovem Dnevniku: »Danes nisva mogla storiti drugega, kakor da sva šla na kratek sprehod, kajti Pobedonoscev bi rad govoril z menoj ob desetih...« (30. decembra.)

Mlada žena je skušala, da bi se tiho vdala v svojo usodo; samotno je živela, brez kakšne posebne zaposlitve, le ruščine se je učila vsak dan po nekoliko ur. Njena sestra ji je bila poslala iz Moskve neko osebo, ki je bila prej njena učiteljica ruščine. Ta gospodična je bila Nemka, rojena v Rusiji. Pri veliki kneginji Elizabeti je zavzemala mesto med družabnico in prvo spletično. Bila je

zelo resna in pametna. Carico je učila ruščine; učenka je dobro napredovala; kmalu se je naučila lepih ruskih pesmi in rekov, ki jih je potem ob vsaki priložnosti uporabljala, ko je pisala v carjev Dnevnik. Carica je svojo učiteljico zelo vzljubila, navezala se je nanjo za vse življenje, kakor bomo pozneje videli.

Dne 31. decembra je zapisala carica v Dnevnik: »Zadnji dan leta! Kako sem srečna, da ga bova preživela skupaj! Moja ljubezen je tako globoka, tako čista, tako močna, tako brezmejnja.« Spodaj pa je pripisal car: »Kako hudo mi je bilo, ko sem v cerkvi premišljeval o strašnih spremembah, ki so nas doletele to leto. Vendar zaupam v Boga in pričakujem prižetek novega leta, saj je to, česar sem se najbolj bal, že minilo. Poleg te nepopravljive nesreče pa mi je dobri Bog naklonil tudi veliko srečo, kakršne si niti predstavljati nisem upal, dal mi je tebe, Aliks!«

V začetku leta 1895 je bilo konec prvih šestih tednov žalovanja. Do tega časa na dvoru niso sprejemali odposlanstev, ki so prihajala iz vseh krajev, da se poklonijo novemu carju. Dne 17. januarja je bil v Zimski palači velik sprejem plemstva in županov. Ob tej priliki je car govoril svoj znameniti govor:

»Veseli sem, ko vidim predstojnike vseh stanov, ki so se zbrali, da mi izrazijo svojo vdanost. Jaz verujem v iskrenost, ki jo je vsak Rus izkazoval svojemu carju. Toda v zadnjem času se večkrat slišijo na zborovanjih plemstva besede, ki pričajo, da se plemstvo odtuja svoje zvestobi do vlade. Zato je potrebno, da bom, medtem ko bom posvečal vse svoje moči v blagor ljudstva, skrbno bdel, da se bodo našla mojeg nepozabnega očeta hranila neokrajena.«

Kakšne posledice je imel ta nagovor, bomo videli pozneje. Za zdaj naj omenimo le to, da se je prav tega dne, 17. januarja, pričelo prvo poglavje žaložig, ki se je pozneje razbjesnela nad carsko družino. Car se tega usodne dne ni niti najmanj zavedal, da je v svojem govoru napravil pomoto. Zvečer je zapisal v svoj Dnevnik: »...silno zaposlen, preden sem stopil v dvorano, da bi sprejel odposlanec in jih nagovoril.«

Nagovor je priredil Pobedonoscev in vsi mislijo, da je car pod vtisom plahosti in zmede, rekel namesto »nemogoče sanje«, »more sanje«. Naj bo kakor koli, car ni opazil, da je naredil napako. Mlada carica ta dan ni imela druge vloge kot to, da je tiho čakala. Ker ji je bilo rusko življenje še popolnoma tuje, tudi ni vedela ne razumela, da je bila carjeva izjava nerodna. Kmalu po tej slovesnosti pa je nastopila tudi ona. Ta njen nastop pa ni bil srečnejši od carjevega nastopa.

Razbojništva komunističnih roparjev v Beli krajini

Crnomelj, 4. maja.

Kako drži komunistična stranka svoje obljube, ki jih je dajala delavskim slojem, se najbolj vidi iz tehle dejavnosti: pridržali so banditske roparje pred davnim na Tančovo goro in pobili dva revna delavca — Puhka Štefana, očeta petih otrok, in Murna Lojzeta, očeta osmih otrok. Niso prišli nad kapitaliste, pač pa nad uboga delavska družinska očeta, ki nista nikomur nič žalega storila in sta s svojim delom skrbela le za vzdrževanje številne družine. Tedaj so ju odpeljali in ni se vedelo, kaj so z njima storili; zdaj pa se je razvedelo, da so ju zverinsko umorili in pokopali za vasio Nova lipa pri Vinici. Tako je spet dvojce slovenskih življenj uničenih, dve ženi obkrožeta mrtva moža in štirinajst — 14! — otrok se ostalo brez varuhov in rednikov. Tak je torej in bi bil delavski raj, ki ga imajo »narodni osvoboditelji« vedno na ustih.

Ko so v noči od 14. na 15. aprila izropali štiri kmetije, so privedli veselico, ki pa se je skromni obrtnik Rolih Janez, krojač iz Krasince pri Podzemlju ni hotel udeležiti; zato so ga odpeljali na komando v Novo lipo, mu tam razsekali glavo in nagega pokopali za vasio. Drugega maja so ga odkopali in ga prenešli na Vinico, kjer čaka zdaj dan vstajenja. In na veliko soboto se mu je rodilo dete, ki nikdar ne bo poznalo svojega očeta in ki se bo zamažilo okrog v pričakovanju, kdaj bo dobri očka prišel. A njega ne bo...

Tudi belokranjski kmet je trpel, kot so trpeli njegovi obratniki po vsej deželi. Tako opevani in proslavljeni »narodni junaki in rešitelji domovine« so tisti, pred katerimi vetaja groza, za njim pa jok, rop, požig in umori.

Krvava lisa se vleče od Krasince do Butorja in Zorenec, kjer so pobrali vso živino; od Lipe do Hrausta, ki so ju oropali že prej, pa do Krupa in Stranske vasi — vsepovedno prinašajo »rešitev, osvoboditev in boljše življenje na tej ubogi zemlji!« Kljub vsemu, da je ta škoda tako velika, se bo vendar dala popraviti, ko bodo banditi iztrebljeni in ko se bo spet vrnil mir v našo deželo. A kdo bo vrnil življenja vsem tistim, ki so padli, kdo jih bo nadomestil, ko nam je sleherni tako potreben in sleherni življenje tako dragoceno? Kdo bo tisti in kdo bodo tedaj vsi širokoustneži, ki pravijo »žrtve je treba«?

Kdo bo vrnil Gašparičevi družini njihovega sina Simna, ki so ga banditi odpeljali in se ne ve za njegovo usodo? Kdo bo obudil Zalčevi družini njihovega sina 20-letnega Ivana, ki je nasilno mobiliziran ušel od partizanov, a so ga prišli iskat na dom ter ga za Novo lipo ubili? Dragoceni življenji eta to; nikdar več ju ne bo, a mi vemo, da Bog ne bo dopustil, da bi nedolžno prelitla kri ostala brez sadov.

Tebi, slovenska žena, kliče iz prezgodnjega groba tvoja sotrpinka Grčoreževa gospodinja, roj. Tome iz Podklanca pri Vinici. Prala je v potoku in ko se je vračala, sta jo počakala dva »osvoboditelja«, jo odpeljala ter jo nato skupaj z drugimi »tovarišci« vlačila dva dni po vseh njihovih komandah in jo končno ubila. Zdaj leži za vasio Hraust. Njena mati in ona sama sta tako obupno klicali na pomoč, da ju je bilo ešiti na Vinico. Lepa bodočnost nas čaka, če bodo tako padle druga za drugo slovenske žene.

Roparske komunistične tolpe se klatijo zdaj po gozdovih po Beli krajini; čez dan se skrivajo, ponoči pa prilzejo iz svojih skrivališč ter začno svoje »osvajanje« po načelu »rop, umor, požig«!

Desetletja bi se lahko trudili, da bi ljudstvo spregledalo, zdaj je vse to odveč: gola dejstva so našemu ljudstvu odprla oči. Zdaj vedo, kam bi jih pripeljalo, če bi mirno prenašali vsa zverinska in roparska početja partizanov. Zato pa so se ljudje dvignili, da z orožjem v roki branijo svoje domove,

da se ohranijo za ljudstvo in da na žrtvah tolikih nedolžnih ustvarijo lepšo bodočnost.

V noči od nedelje na ponedeljek so prišle tolpe partizanov s Travnice gore od Sodražice sem v okolico Sv. Gregorja. Šle so na rop. Pri mnogih posestnikih so vse pokradli, do zadnje žlice. Odnosili so krožnike, luč itd., prav vse. Predvsem pa živino. Samo v vaseh Zadniki, Črnce, Brinovšče so odpeljali 25 glav živine ter tri prašiče. Predvsem so kradle partizanke, ki so najbolj divjale; tudi domačinke iz okolice Sodražice so se ropanja udeleževale. Potem so vodili to živino kar čez polje in ozimino proti Travnici gori. Zasledovati jih je bilo

Šmarnična pobožnost v trnovski cerkvi

Bil je deževen večer. Nebo je bilo sivo in oblačno, po malem je rosilo, ljudje pa so se stiskali v svoje pomladanske plašče, zakaj bilo je hladno. Prihajali so v trnovsko cerkev k šmarnicam. Ne bi mogel reči, da so prihajali v božji hram zaradi tega, da bi poslušali lepo petje in se po končanem opravilu srečali z znanci, s prijatelji, da bi kramljali. Bilo je hladno vreme in nikomur ni bilo do tega, da bi pred cerkvijo postajal. Ljudje so sledili resnemu klicu svojega duhovnega pastirja in so že ob pol osmih napolnili cerkev.

Kakor rečeno, niso prišli iz navade in tudi ne zaradi petja, zakaj na prižnici se je pojavil duhovnik in začel z rožnim vencem. V mračni cerkvi je postalo nekoliko bolj svetlo. Najprej so prižigali rdeče, rumene in modre lučke na umetniško izdelanih svetilnikih pred oltarjem, potem pa je zablestela velika podoba Matere božje na oltarju. Stotero oči se je uprlo v Mater z božjim Sinom v naročju. Med vrsto belih sveč se je prikazalo nežno cvetje, ki se vzpenja visoko vse do podnožja velike Koželjeve podobe. Glasno je odmevala molitev, misli množice pa so se mudile v tožbah in prošnjah.

Ne, ti ljudje niso prišli k šmarnicam iz navade ali zaradi lepega majskega večera, ko te zamika pod vedro nebo, v družino in tudi v cerkev h kratki pobožnosti. Deževalo je in pusto vreme je leglo nad trnovsko okolico. Stotero Trnovčani so prišli v cerkev iz notranje potrebe. Hoteli so se pridružiti kot posamezniki in kot župljani onim ogromnim množicam, ki so nocoj v božjih hramih, v velikih mestnih in v skromnih hribovskih cerkvah ter pro-

težko, kajti deževalo je in bila je velika megla. Fantje od Sv. Gregorja so hrabro branili vas, da niso komunisti prišli tudi k Sv. Gregorju, kamor so se bližali.

Ze prej so fantje pri Sv. Gregorju (v petek) ujeli partizansko predpatruljo, v kateri so bili Zonta Alfonz (1910), Zonta Gabrijel (1914), Bizjak Marta (1908) in Čebe Viktor (1907). Povedali so, da so jih ugrabili onstran meje hrvaški partizani, da so se pa potem potikali okoli Novega mesta kakor delavci, bili so pri šmarjeti, kjer so se udeležili Mikuzove velike noči, šli preko Duplice pri Novem mestu, kjer so jim dali orožje ter so se zdaj znašli kot predpatrulja pri Sv. Gregorju nad Velikimi Laščami. Bili so raztrgani, ušivi ter naveščani tega potovanja in kraje med svojimi ljudmi.

sijo Mater, naj bi se milostno ozrla na naše ljudstvo.

Na desni strani so sedeli možje v zrelih letih, na levi ženske, spredaj so se gnelti otroci, cerkveno ladjo vse do vrat pa je napolnila dozorevala mladina. Med domačine, ki že desetletja prihajajo v cerkev, so se pomešali ljudje, ki so prišli od daleč in se naselili v tem prijaznem delu mesta. Tudi Gorenjci, Prekci, Savinčani in drugi so bili med njimi. Pred menoj je sedel pismonoša v uniformi s peterimi otroki. Predloga se jim je zdela molitev in komaj so čakali, da bi se oglasile orgle. Sledil pa je govor in mož v uniformi jim je moral s prestom na ustnicah pokazati, da morajo molčati, potrpeti.

Ko so tako sedeli, stali ali klečali v cerkvi že skoraj uro dolgo, so prižigali sveče na oltarju in oglasile so se orgle. Stara pesem v čast Mariji se je prelivala po skrivnostnem hramu. In spet so bile oči stoterih župljanov uprte v podobo Matere, iz are pa so vdano prihajale vedno iste prošnje: prosil za nas, prosil za nas... Ljudstvo trka na Njeno dobro srce po namenu svojega škofa in se pripravljajo na posvetilno pobožnost konec maja. Tako je vsak večer v Trnovem, tako v stolnici in pri frančiškanih, po vseh mestnih cerkvah in po podeželskih. V nekaterih krajih opravljajo šmarnično pobožnost zjutraj, v mestih zvečer, povsod pa jih vodi ista misel: ohrani nam, Mati, vero, utrdi nam upanje in daj nam ljubezni. Za nas prosil in za vse tiste, ki so Tvojega Sina zavrgli, da se bo milostno ozrl na zemeljsko skorjo in na ljudstvo, ki Te časti!

Gospodarsvo

Nakazila za sir za trgovce

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse trgovce z rac. in kontingentiranimi živilji mesta Ljubljane, da dvignejo do 11. maja t. l. nakazila za sir za mesec maj v Gosposki ulici 12-1.

Razdeljevanje sira potrošnikom

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse potrošnike mesta Ljubljane, da dobijo od 12. maja dalje pri svojih trgovcih za mesec maj na odrezek B po 60 gr parmezana in 150 gr mehkega sira.

Maksimalni cenik št. 8

Cesen novi lir 4,25 (5,05), beluš 9.— (11.—), karfiola 2,80 (3,35), korenje očiščeno 3.— (3,60), čebula zgodnja 2,90 (3,45), kobre 2,20 (2,55), solata vseh vrst 3,15 (3,70), špinata 2,85 (3,35), zelena 3,80 (4,55), marelice suhe 43,35 (58,15), pomaranče la (Moro—Tarocco) 8,35 (9,35), poma-

ranče la 7,35 (8,35), limone la (15 cm obsega) 4,05 (4,80), komad 0,30, orehi Sorrento 26.— (30.—), orehi navadni 21,50 (25.—), suhe češnje, domače 20.— (23,80).

Drobne gospodarske

Italijanskogrski plačilni promet. Na osnovi sporazuma med zavodom za izmenjavo z inozemstvom in Rimu in grško Narodno banko je bil na novo urejen plačilni promet med obema državama. Preko kompenzacijskega računa gredo vsa plačila, predplačila za blagovne terjatve in v zvezi s tem provizije, stroški, plačila patentov, licenc itd., pokojnin, podpor, študijskih podpor, obračun javnih prometnih ustanov, plačila pomorskih prevoznin in končno plačila med Grčijo in Italijo za dežele, ki so izrecno raztegnile veljavnost svojih plačilnih sporazumov z Italijo na Grčijo, gre za Bolgarijo, Dansko, Finsko, Romunijo, Slovaško, Švedsko in Madžarsko. Za vsa ostala plačila je potrebno dovoljenje zavoda za zunanjo trgovino.

Bolgarsko kmetijstvo. Ker so mnogi bolgarski kmetje opustili gojitve žita, ker so bile druge rastline bolj donosne, kot n. pr. tobak, konoplja, lan itd., je bolgarska vlada sklenila, da bo kmetom, ki oddajo v skupna skladišča večje količine kot so predpisane, dala posebno premijo. Količine žita so bile določene na osnovi srednjega pridelka na ha v določenem okraju v zadnjih 10 letih. Premija je 200 levov za stot žita.

Zaplenjena imovina komuniste Edvarda Kocbeka

Zaplenjena je imovina profesorja Edvarda Kocbeka, roj. pri Sv. Juriju ob Ščavnici, bivajočega v Ljubljani. Zaplenba ima običajne zakonite posledice.

Vremenska napoved 8. maja (sobota):

Močno deževje s hudimi nevihtami (najbrž v glavnem ponoči), nevarnost toče, temu bo sledil deževen in hladan dan.

9. maja (nedelja): bistveno izboljšanje.

KULTURNI OBZORNIK

Posmrtna razstava Ivana Vavpotiča

V počastitev spomina slikarja Ivana Vavpotiča je Narodna galerija v Jakopičevem paviljonu odprla umetnostno razstavo del umrlega slikarja. Zbrano je veliko število podob v različnih tehnikah, obsegajoče čas od l. 1895 do današnjega časa. Tako ima prireditelj tudi retrospektiven značaj, ter naj ponazorijo miselni in umetniški razvoj znanega poimpressionističnega slikarja.

Kdo ne pozna Vavpotičevih portretov, tihožitij ali ilustracij? Človeku se zdi na razstavi, kakor da srečuje stare znance. Poznane ljudi s ceste, salonov, s sprehodov. Posebej za Ljubljance pomeni zbrano Vavpotičovo delo, kakor da si nekje na veliki prireditvi ogledujejo prave, žive podobe svojih prijateljev. Vavpotič je bil slikar meščanskega okolja. Ne samo zato, ker je večino svojega dela žrtvoval prav določeni plasti našega občinstva, marveč tudi zato, ker je točno dojel vsebino, barvo in obliko našega meščanskega okusa. Tako je bil v neki meri nadaljeval naših portretistov in genristov iz prve polovice 19. stoletja.

Prve risbe, ki so v 90. letih preteklega stoletja nastale za »Dom in svet«, nam že pokažejo mladega slikarja takega, kakršen je bil v bistvu vso svojo umetniško dobo. Fantastične stilizirane ovijalke okvirjajo bolne scene prevarane ljubezni, mlada deklica se gizdavo ogleduje v vodi, toda soj ji vrača mrtvaško podobo... Če k tem ilustracijam pritegnemo v primerjanje todobno literarno nastojenje, potem vidimo, da je mladi slikar čudovito zadel časovno občutje. Je to občutje razcvetajočega se meščanskega ponosa. Bizarne snovi njegovega mondenega življenja se s pridom vnašajo v naše mesto in podeželske gradove. Celo mla-

di Emil Leon, ki je kasneje tako čudovito zapel pesem o domačem pogorju, se v svoji mladostni literaturi ne more povsem odtegniti čaru efemernega leposlovja. Od tod je kasneje vzplamtel tudi spor Govekar—Cankar. In kakor je bil n. pr. Govekar gotovo nesporni glasnik meščanskega okusa in vseh njegovih narzovov na splošno, celo Prometej-naturalist pri nas, tako bi moglo Vavpotičevo slikarsko delo v grobem prerezu, tako pisano besedo projicirati na dvorazsežno slikarsko ploskev. Vse Vavpotičevo slikarsko delo je bilo naslikano z vidikov modernega naturalizma, obarvanega z izrazito meščansko miselnostjo. Kakšna je podoba modernega, meščanskega naturalizma? Prvenstveno veselje nad čutno obliko, — toda ne povprečno (kakor so jo n. pr. cenili francoski naturalisti), plebejsko, marveč »lepo« —, ki ji je dodana neka ideja, misel, včasih tudi tragika. Toda tudi ideja ne sme biti nelepna, enostavna, marveč izbrana. To je kanon meščanskega estetskega nazora, ki se ga je v mnogih svojih delih točno držal tudi Vavpotič. Pri gradnji te vrste dela oblikovni »kakos«, čeprav se na prvi pogled zdi, da je najvažnejši, skoraj redno prekosi vsebinski »kaj«. Je to mala prevara, izvršena silno spretno. V višavah fines, bodisi oblikovnih, bodisi vsebinskih, pa je itak eno od drugega ločiti, silno težavna stvar. Poglejmo n. pr. sliko »Pri kopanju!« Naturalistična podoba prve vrste. Predmetni naturalizem je skoraj boleč. Toda zunaj, ne kje nad mestom, se je razbelsel vihar. Človek se nehoti vpraša, čemu? Toda za vsebinski poudarek podobe je tudi to ozadje potrebno. Če je pisal novelo Cankar, je njegov naturalizem skopnel pred končno miselno poanto v absolutnem estetskem sozvočju, če pa je isto delo opravljal n. pr. Govekar, pa miselnostna poanta nikoli ni bila tako prepričljiva, da se ne bil vprašati: čemu ideja, ali pa čemu naturalizem! Isto vprašanje, kakor si ga nehoti zastavim ob marsikateri Vavpotičevi podobi.

Tak približno je svet, iz katerega je v glavnem pognala cvetove Vavpotičeva umetnost.

Vendar so osebnost nadarjenost, mladostna vnetost ter izredna marljivost storile, da je marsikatero delo postalo nadčasovno, dokumentarno tako v estetskem kakor tudi v splošno družabnem pomenu. Zanimiv je pregled razstavljenih zbirke, če stopamo po sledovih slikarjevih najvišjih in najbolj iskrenih navdihov. »Polakt v gozduc« (v senci 1904) je eno najbolj zgodnjih, pa gotovo eno najboljših Vavpotičevih del sploh. Iz skromnega okvirja čutno velik format! Tak je bil Vavpotič le še v risbah, na splošno tod še večji, ker mu ni bilo treba jemati v poštev čutnega barvnega elementa. Ostala dela, ki spadajo nedvomno v umetniško galerijo, so: »Sejem v Idriji«, »Podoba dr. S. Bevk«, nekaj otroških portretov iz zgodnje dobe, »Zena pri oknu« ter nekaj tihožitij.

Posebno poglavje umetnosti Ivana Vavpotiča, gotovo najbolj kvalitivno, pa predstavljajo ilustracije raznih mladinskih in drugih knjig (Deseti brat, Milčinskoga pravljice, Mladim srecm itd.). Tu je pokazal slikar višek svoje umetnostne zmogljivosti. Skoraj ni spoznati slikarja s parketa v čudovitem, realističnem okolju Jurčičevega Desetega brata. Res je, da se je slikar razgledal po češki in drugi evropski ilustraciji, vendar je glavna invencija njegova last. Vsaka risba je prežeta neke čudovite fantazije, grotesknosti ali humorja. Kakor bi se hotel umetnik v teh, najmlajšim namenjenih delih namčevati nad dostikrat praznimi urami, zapravljenimi v leskajočih se salonih. Kakor da se je umetnik, truden vtihih fraz, podal v, le malim in neboljnim razumljiv svet pripovedke o zločedih, čarovnicah, pošastih itd., ter tu iskal počitka in pravega umetnostnega veselja. Tu skoraj ni najti slikarja, ki je toliko ljubil lesket dragocenega porcelana, sijaj svile, baržuna, torej le zunanjo snov, prav za prav njeno lupino. Sproščena, rodovitna fantazija je predrla skorjo videza in popeljala mlada srca v kraljestvo tajnstvene lepote.

Dr. F. Šijanec je ob priliki razstave napisal krajšo monografijo o slikarju. V njej iz-

DALE CARNEGIE Kako si pridobiš prijateljev

Povejte otroku, svojemu možu ali komu drugemu, da se na kako stvar ne razume, da se popolnoma moti, in uničili boste v njem vsako voljo do napredka in poboljšanja. Zdaj pa poskusite z nasprotno taktiko: vzpodbujajte ga, prikažite mu stvar tako, da se mu bo zdela lahka, prepričajte ga, da imate polno zaupanje v njegove sposobnosti, in videli boste, da se bo z vnmom vrget na delo in uspel.

To metodo uporablja tudi Lowell Thomas, globok poznavalec človeške duše. On zna vzbuditi v svojih prijateljih zaupanje in pogum. Nekoga večera sem bil v njegovi hiši, pa me je povabil na partijo meni nepoznane igre. Niti sanjalo se mi ni, kje naj bi začel. Zame je bila ta igra težko umljiva in zamotana. »Kaj še,« mi je dejal Thomas. »Malo spomina in pametnega čuta je treba imeti. Vi se jo boste v nekaj trenutkih naučili zaradi svoje nadarjenosti.«

Se preden sem se dobro zavedel, sem že sedel pri mizi, za igro popolnoma pripravljeni. To pa zgolj zaradi tega, ker mi je dejal, da se bom z lahkoto naučil te igre.

Culbertson je dobro znan vsem igralcem bridgea. Znan je zlasti po tem, da je spisal o tej igri knjige, ki so predstavljene skoraj v vse jezike. Nekeč mi je priznal, da se ne bi nikoli posvetil tej igri, če mu ne bi pred časom neka ženska rekla, da ima poseben dar zanjo. Leta 1922, ko je prišel v Ameriko, se je potegoval za službo profesorja filozofije in sociologije, a zaman. Nato je začel preukupčevati s premogom, toda neuspešno. Od premoga je šel k trgovini s kavo, a uspeha tudi tukaj ni bilo. Na bridge sploh misli ni. Bil je sploh manj sposoben igralec, siten do skrajnosti, tako da se je malokdo upal z njim spustiti v igro.

Cez čas pa se je srečal z lepo učiteljico bridgea Jožefino Dillon, se vanjo zaljubil ter se z njo oženil. Zena je opazila, s kakšno skrbjo mož analizira igro in študira karte. Prepričala ga je, da bo postal slaven igralec. In ta pobuda je ustvarila iz njega slavnega igralca.

Spomnite se torej pravila: Zatekajte se k spodbujanju. Opominjajte na ta način, da prikažete lahkoto, s katero je mogoče popraviti napako.

Delajte tako, da bodo ljudje z veseljem storili, kar vi hočete.

Leta 1915 je Amerika z grozo gledala v Evropo, kjer so se narodni med seboj klali. Ali res ni mogoče, da bi jih pripravili k sklenitvi miru. Woodrow Wilson je sklenil, da bo poslal k bojujočim se narodom mirovnega odposlanca.

Silno rad bi šel v Evropo William Jennings Bryan, državni tajnik. Wilson pa je sklenil, da bo poslal svojega posebnega prijatelja polkovnika Housea. To novico bi moral Bryanu sporočiti sam House. Kako naj stori, da ga ne bo užalil?

Bryan je bil zelo razočaran, ko je slišal, da bom šel jaz namesto njega, pripoveduje House. »Jaz pa sem mu rekel, da predsednik ni hotel dati potovanju uradnega značaja. Njegova pot v Evropo bi vzbudila splošno pozornost in vsi bi se spraševali, kaj neki išče tam...«

Ali ste razumeli dvojni pomen? House pravi Bryanu, da je prevažna osebnost za tako poslanstvo, in Bryan se s to rešitvijo zelo zadovolji. Polkovnik House je uporabil eno najvažnejših pravil, ki se moramo po njih ravnati v obče vanju z ljudmi: Delajte tako da bodo ljudje z veseljem naredili, kar vi hočete! Woodrow Wilson je uporabil isto taktiko, ko je povabil v vlado Williama Gibsa McAdooa. Sicer je bila to največja čast, ki je mogla doleteti katerega človeka, pa vendar se je Wilson tako obnašal, da je dal McAdooa še veličastnejšo sliko njegove službe. Takole pripoveduje McAdoo sam:

Wilson mi je rekel, da sestavlja vlado. Zelo bi mi bil hvaležen, je rekel, če bi hotel sprejeti mesto državnega tajnika financ. Poudarjal je, da bi mu s tem storil velikansko uslugo.

Na nesrečo pa se Wilson ni vedno ravnal po tej metodi. Če bi se, bi zgodovina šla po drugačnih smernicah. Na primer: preprečil je Ameriki, da ni vstopila v Zvezo narodov. K mirovnim konferencam ni vzel nobenega člana republikanske stranke, temveč samo člane lastne stranke. Izid tega postopanja je bil, da si je Wilson zapravljal predsedniško mesto, zapravljal predsedniško mesto, zapravljal tudi zdravje. Ameriko pa prisilil, da je ostala izven Zveze narodov, s tem pa obenem spremenil tok zgodovine.

Črno obdeluje njegov umetniški razvoj, v njej podaja življenjske podatke slikarjeve, vse to pa ponazarje s številnimi, dobrimi ilustracijami. Citatelji te knjige si bodo pomanjkljivosti pričujočih vrstic lahko nadoknadili ob priliki ogleda razstave. S.M.

Pisatelj Ivan Albreht — petdesetletnik. — Včeraj je praznoval 50-letnico pisatelj Ivan Albreht, pisatelj številnih knjig prozi in pesmi ter človek, ki se posveča izključno literaturi kot življenjskemu poklicu. Ko je imel lani s svojimi prijatelji recitacijski večer, mu je govoril prof. Veber in členil njegovo pojmovanje leposlovja. Zdaj o 50-letnici pa se spominamo samo v kratkem njegovega delovanja.

Rodil se je 7. maja 1893 kot deveti otrok kmečkih staršev v Hotederšici, p. d. pri Gregorjevih. Ljudsko šolo je obiskoval doma in v Ljubljani, gimnazijo v Ljubljani, univ. fil. fak. v Gradcu. Med prejšnjo vojno je študije prekinil, pozneje opustil.

Literarno je začel nastopa 1910 v »Angelčku« pod pseudonimom Ivan Gregorjev, kasneje v »Slovancu«, »Lj. Zvoncu« in (za Stelotovega uredništva) v »DiSv«. Sodeloval je pri raznih listih in revijah. Prva knjiga, pesmi »Slutnje« je izšla 1920 nato v raznih založbah druge knjige: Mlada greda, Zelena livada, Paberk i roža, Malenkosti, Ranjena gruda, Andrej Ternouč itd., knjiga za knjigo, saj je izšlo do zdaj nad 20 knjig, veliko gradiva pa je razmetanega še po raznih revijah in listih. Poleg tega se je nekaj časa udeleževal kot novinar in urednik književnih zbirk (Slovenska knjižnica itd.). Širok odmev je dosegla zlasti mladinska spevoigr »Sirota Jerica« (l. 1929), ki je tekem let doživela nad 2000 uprizoritev. Kompiral je pokojni E. Adamič.

Zadnje čase pripravlja dve zbirki verzov »Črni zublje« in »Materin obraz« ter večje delo v prozi »Slepi brate in kmečko povest z notranjskih hribov« »Rovariac«. K življenjskemu jubileju mu želimo še mnogo uspeha.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 8. velikega travna: Prikazen Mihaela nadančela; Peter iz Tar., škof.
Nedelja, 9. velikega travna: Mati človeštva; Gregor Nacijanski, škof in cerkveni učenik.

Zgodovinski paberki

8. velikega travna:

I. 1521 je izdal cesar Karel V. wormski edikt, v katerem je nad Luthrom in njegovimi pristaši izrekel državni progon (Reichsacht) ter prepovedal širjenje njegovih spisov, ki se morajo sezgati. Luthra je njegov zaščitnik saški volilnik Friderik Modri skril kot »gospodiča Jurija« na gradu Wartburgu, kjer je živel deset mesecev in prevajal sveto pismo v nemščino. Cesar je nato zapustil Nemčijo in odšel v Italijo, kjer so se vojskovali njegove čete s Francozi za posest Milanske vojvodine, svetovlastvo, ki je v njegovi odsotnosti vladalo, ni imelo dovolj moči, da bi edikt uveljavilo, zato se je lutrovstvo vedno bolj širilo. Začeli so ustanavljati evangelijske občine z novim cerkvenim redom in bogoslužjem v nemškem jeziku. Zaradi grozeče turške nevarnosti — turški sultan Sulejman II. Veličastni je osvojil Beograd in porazil Madžare v bitki pri Mohaču, nakar mu je bila odprta pot na Dunaj — in zaradi spora med papežem in cesarjem je državni zbor v Speyru l. 1526 sklenil, naj vsak član državnih stanov v sveti krščanski veri tako živi, kakor si upa pred Bogom in cesarskim veličanstvom zagovarjati. Sedaj so se naglo širile organizirane deželne cerkve.

I. 1707 se je pričela slovesnost posvečanja ljubljanske na novo sezidane stolne cerkve svetega Nikolaja in je trajala osem dni. Ko je bilo že zgodaj vse pripravljeno za to opravilo, so bili povabljeni na njo: cesar Jožef I., cesarica vdova in cesarske princeze, dvorni kancler, vsi avstrijski škofje s praškim nadškofom na čelu, deželni glavar in dvorni kancler v Gradcu, domači deželni stanovi in odposlanci. Krasna in pomenljiva slavaloka, 40 čevljev visoka, sta bila postavljena na Mestnem in Novem trgu. Za spomin na to slovesnost so dali kovati krasne srebrne in zlate medalje. Za godbo so skrbeli štirje kori.

Osebnosti

Lep jubilej skrbnega družinskega očeta

Danes praznuje v krogu svoje družine sedemdesetletnico rojstva ugleden in veren krščanski mož, g. Alojzij Metlar, mizarjski mojster na Zahjaku v Ljubljani. Kljub lepi starosti doživlja ta življenjski jubilej pri trdnem zdravju. Rodil se je 8. maja 1873 v Hrastju pri Grosupljem kot sin mizarja. Pri očetu se je izučil mizarstva, nakar je po odsluženju vojaščini odšel v Ljubljano ter stopil v službo v tovarni Tönnies, kjer je ostal 24 let. Ko je v letih 1906—8 ta trdka gradila novo poslopje za sedanjo Ljudsko tiskarno, je bil naš jubilar zaposlen v novi zgradbi pri mizarjskih delih. Po končani svetovni vojni se je osamosvojil in odprl lastno mizarstvo delavnico, katero ima še danes.

S svojo vzorno in pridno ženo Marijo, ki mu je umrla leta 1925, sta si ustanovila družino, v kateri se je rodilo 11 otrok. Od teh jih živi še devet. Množa truda, žrtve in odpovedi je bilo treba, da sta preživela in spravila h kruhu toliko otrok. Sama zelo verni, sta tudi svojo družino vzgojila v pravem krščanskem duhu. Otroci so sedaj že vsi odrasli in si večeidel že vsi tudi ustanovili lastna ognjišča. Njun sin France je zaposlen že veliko let kot strojni stavec v Ljudski tiskarni, najmlajša hči Iva pa je uradnica pri Visokem komisariatu.

Otroci — Starši

Izšla je krasna mladinska legenda

Pastirčkova nebca

ki jo je napisal Jože Tomažič, s slikami opremil pa Jože Beranek

Povest je posebno priporočljivo branje — mladim in odraslim

50 strani, 50 slik

Broš. L. 8.—, kart. L. 11.—

Ljudska knjigarna v Ljubljani

Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Naš jubilar je prava dolenska korenina, skromen in delaven. Vse svoje moči je posvetil delu in skrbi za družino. Navzlic vsem težavam pa je vedno vedrega duha. Naj ga Bog ohrani v zdravju in zadovoljstvu še mnogo let. K visokemu življenjskemu jubileju pa mu prisrčno čestitamo!

— Poročila sta se med. univ. dr. Borštner Marjan in Ada Burger, služateljica Glasbene akademije. Mlademu paru obilo sreče!

Novi grobovi

† V Ljubljani je včeraj, na prvi petek zjutraj, umrla gospa Emilija Šušteršič, vdova po pred 7 meseci umrlem možu Ignaciju, s katerim sta živel skupaj v zakonu 57 let. Pred tremi leti sta se preselila iz Bosne v Ljubljano k svojemu nečaku Jožetu Šušteršiču, službenicu škof. ordinariata. Doživela je lepo starost 78 let ter po petmesečni hudi bolezni vdano in mirno zaspala v Gospodu. Pogreb bo v soboto, dne 8. maja, z 9. kapelico sv. Petra, ob 16 na pokopališču pri Sv. Križu. — Naj počiva v miru!

† V Ljubljani je umrl gospod Avgust Zadnik, tñšpektor državnih železnic v pokouju. Pogreb bo v soboto, 8. maja, ob 3 popoldne iz kapelice sv. Andreja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu. Naj mu svetli večna luč! Žalujemo sorodnikom naše globoko sožalje!

KINO MATICA

Zaradi izredne dolžine filma predstave ob delavnikih ob 14.30, 16.30 in 19. v nedeljo ob 10.30, 14.30, 16.30 in 19.

— V ponedeljek, dne 10. maja 1943, ob sedmih bo slovesna črna masa za pok. prof. E. Tomcem v stolni cerkvi sv. Nikolaja. Vabljeni!

— Slovenski čebelar. Izšla je 5. in 6. številka s prav pestro vsebino. Članke: Čebela in ljudska prehrana. Čebela — kmetovalčeva koristna pomočnica. Medeno žganje, dalje članke med »Drobirjem«: Rusko čebelarstvo. Važnost čebel za pridelovanje deteljnega semena. Množina pridelka ajde, bodo z zanimanjem brali neke čebelarji, ampak tudi sadjarji, kmetovalci in inteligenti, ker so vsi jako poučni. Čebelarje bodo še posebej zanimali članki: Čebelarsko knjigovodstvo. Opazovalne postaje in mnogi članki med »Drobirjem« ter »Od-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Državni vodja SS Himmler na Koroškem. »Völkischer Beobachter« poroča 5. maja, da je državni vodja SS in šef nemške policije Heinrich Himmler v začetku maja obiskal Koroško. Pokrajinski vodja dr. Rainer ga je pričakoval na meji pokrajine z najodličnejšimi predstavniki pokrajine in ga nato spremljal k Millstätterseeu, kjer si je ogledal taborišče za predvojaško vzgojo. Odtod so potovali skozi Celovec v Velikovec, kjer se je Himmler udeležil spominke slovesnosti, ki je bila prirejana v proslavo 2. maja 1919, ko je Velikovec prišel izpod srbske nadoblasti. V Velikovec je bil Himmler slovesno sprejet od vsega prebivalstva. Na slovesnosti je spregovoril tudi Himmler sam ter podčrtal zasluge Koroške za Stranko že v časih, ko je bila ta še v borbi za oblast. Posebej je podčrtal pomembnost zadnje vojne proti Srbiji, s katerim je bil strankovrški Koroške poražen. Po svojem porazu je moral tudi odstopiti del ozemlja, s katerega je svoj čas napadal Koroško, namreč Gorenjsko. Po izločitvi slabih elementov v tem območju je zdaj treba vse preostale tudi notranje pridobiti za rajh, iz katerega so nekdanji izšli njihovi predniki. Himmler se je nato dotaknil boja proti boljševizmu in dejal, da gotovo, če se je Velikovec pred 24 leti lahko sam s svojo močjo znebil sovražnika, nihče ne more dvomiti, da proti nemškemu rajhu iz današnjih dni in njegovim najboljšim vojakom in njegovemu velikemu vodji danes ne more nihče kljubovati. Po tej slovesnosti je odpotoval državni vodja SS Himmler nazaj v Celovec.

S Spodnjega Štajerskega

Novo športno igrišče v Mariboru. Ker bo tudi letos primanjkovalo primernih športnih igrišč v Mariboru, je mariborski mestni šolski urad segel po samopomoči in s pomočjo uporabe mestnih nepremičnin in mestnega gradbenega urada zgradil veliko športno igrišče v ljudskem parku v Mariboru. Delovne moči za velika zemeljska dela, ki so bila potrebna, so dale vse mariborske gimnazije, moško in žensko učiteljske ter meščanske šole. Skoraj ves april je delalo po več skupin, v katerih je bilo 50 do 60 dijakov in dijakin, kuluk v parku. Vsaka skupina je bila pod vodstvom svojih učiteljev in vzgojiteljev. V tem skupnem delu so preuredili primerno prostore v parku v celo vrsto športnih igrišč, tako v igrišče za nogomet in rokomet, uredili so dve novi skakališči za skok v višino in daljavo. Že obstoječe krožno tekališče in 100 metrska proga za tekme

mevic. Za čebelarsko zgodovino so važni članki: Modic Janez, Rodinjska čebelarska bratovščina in Sedem bratov — sedem čebelarjev. Tudi mi iz Sp. Štajerskega smo zraven. Med sotrudniki je tudi Cvetko Golar s pesmijo: Čebela na paši.

— Višja temperatura, nizek barometer. Lani osorej je vremenski kronist zapisal, da je majniška slana napravila po sadnem drevju škodo. Prve dneve maja je lani bila huda slana, nato so nastopili lepi dnevi in kronist je z veseljem zapisal, da se je dnevna temperatura dvignila nad +20 stopinj Celzija in to prvič, ko se je letos dnevna temperatura dvignila nad omenjeno višino že v drugi polovici aprila. Naglo se vrste spremembe vremena. Sedaj je temperatura višja, a stanje barometra nizko. V četrtek je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +17,6 stopinj Celzija, v petek zjutraj najnižja +10,4 stopinj Celzija, ki pa je za nekaj stopinj višja od prejšnjega jutra. Barometer je padel na 754,3 mm. Kmalu po polnoči je začelo lahno deževati. Deževalo je dobrih 20 minut. Pozneje od 3.20 zjutraj dalje je začelo nekoliko močnejše deževati tako, da je v petek do 7 zjutraj padlo za 2,2 mm dežja.

— Risarico in pisateljico otroške slikanice »Sestrici dvojčici«, gospodično P. N., vljudno prosimo, naj se zglašči čimprej v uredništvo »Slovenec«. Gre za objavo slikanice. — Uredn.

Cerkveni vestnik

Posvetitve brezmadežnemu Marijinemu Srcu!

Skupne posvetitve brezmadežnemu Srcu Marijinemu bodo v nedeljo, 9. majnika, v sledečem redu:

1. Za vse ljubljanske dekliške Marijine družbe in družbe za žene (gospo) ob 3 popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Govori: g. p. Florijan Ramsak D. J.
2. Za vse ljubljanske Marijine družbe za moške in fante ob 5 popoldne v križevniški cerkvi. — K tej posvetitvi so vabljeni tudi vsi gg. sodalji akademskih kongregacij. Govori: g. prior Valerijan Učak. G. voditelji teh družb naj vpoštevajo okoliščini SVMD dne 25. februarja in 9. aprila t. l.
3. Za lavantince ob pol 5 popoldne v cerkvi Marije Pomočnice na Rakovniku. Govori: mgr. stolni prošt dr. Maksimilijan Vrabec.
4. Vse dijaške kongregacije bodo praznovala svetovni kongregacijski spravi dan ob enem s ponovitvijo posvetitve ob 5 popoldne v stolnici sv. Nikolaja s skupno adoracijo. Nagovor ima: prevzvišeni gospod škof dr. Gregorij Rožman.

Križanske moške kongregacije obveščamo tudi tem potom, da se družba v nedeljo, 9. maja, popoldne ob 5, posveti brezmadežnemu Srcu Marijinemu in da se njeni člani današnji sobotni dan s kakršnim koli spokornim delom in prejemom sv. zakramentov vredno pripravijo na nedeljsko posvetitev v Križankah.

sta bili popravljeni. Športne prostore so že zasejali s travo in bodo na njih vadile lahko telovadne skupine, ko jim bo mestni šolski urad to dovolil.

Z železnim križcem I. razreda je bil odlikovan Ptujčan SS vojni poročevalec dr. Herman Pirich, sedaj na vzhodnem bojišču. — Z železnim križcem II. stopnje pa je bil odlikovan Emil Berglez iz Brezna pri Mariboru, ki se bori v Severni Afriki. Hkrati z odlikovanji je bil imenovan za višjega strelca. Svoj čas je bil zaposlen na Potočnikovi žagi.

Smrtna kosa. V Mariboru je umrla 73letna zasebnica Julijana Petrovič, v Hagau: je umrla 45letna Pavla Warl roj. Grundner. Pokopali so jo v Poljanah, v Celju je umrl 72letni bivši trgovec Ignacij Sparhackl, v Gradcu je umrl predsednik deželne sodišča v Celovcu dr. Fritz Marintsch, doma iz Vintarcevec pri Sv. Urbanu pri Mariboru. Na vzhodnem bojišču je padel višji SS grenadir Erich Malgaj, doma iz Ormoža.

Iz Hrvaške

Imenovanje bivšega ministra prof. Radkoviča za poslanika NDH v Berlinu. Izpraznjeno poslaniško mesto NDH v Berlinu, ki je nastalo z imenovanjem prejšnjega poslanika dr. Mile Budaka za zunanjega ministra NDH, je sedaj zasedel prejšnji hrvaški prosvetni minister profesor Stepan Radković. Novi hrvaški berlinski poslanik je bil pod Avstro-Ogrsko pri bivši deželni vladi v Zagrebu srednješkolski nadzornik ter je isti položaj zavzemal tudi v bivši Jugoslaviji. Po ustanovitvi NDH je postal najprej državni podtajnik v hrvaškem prosvetnem ministertvu, nato pa tudi prosvetni minister.

Ustanovitev novega mladinskega gledališča v Zagrebu. Društvo hrvaških gledaliških umetnikov namerava v Zagrebu v kratkem ustanoviti novo mladinsko gledališče, ki bo imelo svoje predstave v prostorih Hrvatskega državnega gledališča. Prva predstava novega mladinskega gledališča v Zagrebu bo dramatizacija znanega potopisa Karla Maya »Winetou«, katero je oskrbel Branko Spoljar.

Iz Srbije

Pod zemljo so se skrivali. V neki vasi blizu Čacka je srbska policija pred kratkim odkrila prav zanimivo skrivališče komunističnega vodstva. Ko so varnostni organi preiskavali vrt pri nekem tamošnjem kmetu, so nenadoma začeli odnekod človeške glasove, ki niso mogli prihajati od nikoder drugod, kakor iz zemlje. Takoj so začeli kopati ter so kmalu odkrili podzemno skrivališče

posebne instrukcije v predmetih za malo maturo. Ločeni oddelki po šolah in razredih! Učni honorar nizek. Poučujejo profesorji, strokovnjaki. Informacije in prijave dnevno od 9—12, popoldne od 4—6. Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in meščanske šole. Musselthaler (Kongresni) trg 2. II. nadstropje. Srednje mesta!

Lietactija zapadlih predmetov bo v sredo, 12. maja, ob 15. v Mestni zastavljalnici na Poljanski cesti 15.

Ponesrečenec v Ljubljani. Anton Skrinjar, 28letni sofer, je med vožnjo padel s motocikla in dobil hude poškodbe po glavi. — Karol Prijatelj, 28letni pletilec, stanujoč na Jačeli, je padel in si zlomil levo nogo. — Ljudmila Lukeževa, 22letna uradnica, se je usakala v pulce leve roke. — S strehe na glavno je padel kamen 13letnemu posestniku vemu sinu Feliku Kunstlju.

Gledališče

Opera:

Sobota, 8. maja, ob 18: »Prodna nevesta«. Prvič v sezoni. Red Premierski.
Nedelja, 9. maja, ob 17: »Eugenij Onegin«. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Drama:

Sobota, 8. maja, ob 15: »V času obiskanja«. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Nedelja, 9. maja, ob 15: »V času obiskanja«. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Ob 18.30: »V času obiskanja«. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Obelastno opozarjamo, da so predstave »V času obiskanja«, ki so namenjene mladini, v glavnem zaključene in so vstopnice domala razprodane, vendar pa so pred vstopnicami, pol ure pred začetkom, pri blaginji v Drami na razpolago vstopnice, ki so še ostale.

Naznanila

RADIO. Sobota, 8. maja: 7.30 Slovenska glasba — 8. Napoved časa, poročila v italijanski — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Operna glasba — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila v slovenski — 13.12 Simfonična glasba — 13.30 Znanje pesni izjava orkester, vodi dirigent Kramer — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijaneč, sodelujeta sopranistka Dragica Sok in tenorist Janez Lipušček, operna glasba — 15. Poročila v slovenski — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Glasba Claudia Monteverdija — 17.35 Gospodinjstvo predavanje v slovenski — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Politika — 20.10 Komentar v slovenski — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Pripombe dogodkom — 20.40 Pisana glasba — 21.10 — 21.35

Trije zlati laski deda Vseveda

Spisal K. J. Erben — Risal Ivan Romih

OGLARJEV SIN PA JE TAKO POSTAL KRALJ, KAKOR MU JE OBLJUBILA SOJE-NICA.

KRALJ PA SE DANES — PREVAŽA LJUDI CEZ CRNO MORJE, NAMESTO — STAREGA BRODNKA.

KINO MATICA 22-41

Eden najmočnejših filmov sezone! New York... mesto brez odhoda... Sport, jazz, ljubezen! Izborna tehnično dovršena režija!

»Harlem«

V glavni vlogah: Vivi Gioi, Massimo Girotti, Amedeo Nazzari, Osvaldo, Valenti! Zaradi dolžine filma predstave ob 14.30, 16.30 in 19. uri.

V nedeljo matineja ob 10.30.

KINO UNION 22-21

ZA SMEH IN KRATEK CAS! — Priljubljene dunajski komiki v italijanskem filmu »Sedem let sreče«

V gl. vl.: Vivi Gioi, Elli Parvo, Hans Moser, Theo Lingen, Wolf Albach Retty in drugi! Predstave: delavnik ob 15.30, 17.30 in 19.30; ob nedeljah ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30.

KINO SLOGA 27-30

Visoka pesem ljubezni in filmu

»Nepopolna ljubezen«

V glavni vlogi: Willy Fritsch, Gisela Uhlen, Ida Wüst in Liane Haid. PREDSTAVE ob 14, 15.30, 17.40 in 19.30; v nedeljo pa še ob 10.30!

glavnega komunističnega odbora. Na poziv orožnikov so morali skrivati najprej pometati iz jame vse orožje, nakar so se morali pojaviti tudi sami. Vseh je bilo pet. Med njimi je bila tudi ena ženska. Vsi so bili neostriženi in neobriti in so bili komaj še podobni ljudem. V tej luknji so se skrivali že od leta 1941. Pri njih so našli lepo zbirko propagandnega gradiva in 20.000 dinarjev gotovine. Orožniki so vse odpeljali v zapore.

Drobna ljubljanska kronika

Risarico in pisateljico otroške slikanice »Sestrici dvojčici«, gospodično P. N., vljudno prosimo, naj se zglašči čimprej v uredništvo »Slovenec«. Gre za objavo slikanice. — Uredništvo »Slovenec«.

Opozorjamo na koncert slavnega pianista Carla Vidussa, ki bo v ponedeljek, 10. t. m., ob 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Pianist Vidussa je eden največjih umetnikov klavirske igre, znan po vsej Evropi in tudi Južni Ameriki in spada v prvo vrsto stalnih koncertantov, katerih igra obseduje ves muzikalni svet. V ponedeljek, 10. maja, bo nastopil v veliki filharmonični dvorani ter izvajal naslednji program: Beethoven: Sonata op. 10, Ferrari: Trece: 6 Etude, Chopin: 12 Etude op. 10 in 12 Etude op. 25. Na koncert opozorjamo in vabimo. Zavešek točno ob 7, predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Če hočete slišati mladinski orkester, vajniški pevski zbor in Detelovo igro »Učenci« — pridite v franciškansko dvorano na akademijo učiteljskih in v soboto ob 18.30. Starši, prijatelji mladine, iskreno vabljeni!

Strojepisne in stenografije — dva najvažnejša praktična predmeta, potrebna v vsakem poklicu! Novi poletni tečajji pričenejo ta teden. Učenja niza. Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. Pouk

dopolodne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Informacije in prijave dnevno od 10. maja: Trgovsko učilišče »Christofor učenik zavoda, Domobranska 15.

Sardenco: Marijine pesmi vam bodo zelo dobro služile za razne majniške prireditve. Dobijo se v Mladinski založbi, Ljubljana, Stari trg 30.

Sadjarica in vrtnarska podružnica Ljubljana I sporoča, da dobijo člani naročene paradižnikove sadike v mestni vrtnariji v ponedeljek in torek, 10. in 11. t. m., od 8 do 11 popoldne. Zanimaki bodo ostali praznih rok.

Zveza ribarskih društev in Ribarsko društvo vabita svoje odposilnike na sestanek v nedeljo, 9. maja, ob 9.30 v Novinarskem domu, Gospodarska ulica (banška Slavijska). Ker se bo sklepalo na sestanku o zelo važnih ribljsko-sportnih vprašanjih, zato se prosi za zanesljivo in točno udeležbo. — Predsednik zveze in društva.

Vabilo. Zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani vabi vse zadrugnike na XI. redno letno skupščino, ki bo v nedeljo, dne 9. maja, ob 9 na II. mestni deski ljudski šoli v Ljubljani, Cofzov graben.

Dijaki-lice 3. in 4. razreda gimnazije ter 4. razreda meščanske šole prijavite se za

S. S. VAN DINE: 63
Umorjeni Kanarček

»Povej mi vendar, kako si spoznal, da si je Skeel pomagal na ta način, da je zaprl vrata za seboj.«
»Našel sem to pripravo včeraj v žepu njegove večerne obleke.«
»Kako to?« je bojevitost vzkliknil Heath.
»Vzeli ste jo v Skeelovi sobi in mi niste povedali ničesar?«
»Saj sem jo vzel šele potem, ko so vaši ljudje vse obleke natančno pregledali in so že zaprli omaro. Te kleščice so bile spravljene v žepu telovnika pod srebrno škalo za cigarete. Priznam, da sem to obleko preiskoval precej natančno, kajti vedel sem, da jo je pokojni nosil tisti večer, ko je bila umorjena plesalka in sem upal, da najdem na njej kak znak, ki bo dokazoval njegovo soudeležbo pri zločinu. Ko sem našel te kleščice, nisem imel niti pojma, čemu naj bi mu bile služile. Še bolj sem bil v zadregi zaradi rdeče vrvice, ki je bila pritrjena nanjo. Prav gotovo jih Skeel ni rabil zato, da bi si razredčil z njimi svoje obrvi, a če bi se jih res posluževal v ta namen, čemu neki je potreboval vrvice? Kleščice so gotovo bile last le-

pe Marjete, saj sem dan po umoru opazil podobno orodje na toaletni mizici poleg skrinjice za dragulje... A to še ni vse.«
Pokazal je s prstom na košarico za papir poleg pisalne mize, v kateri je bil velik kos papirja.
»Opazil sem tudi ta papir, na katerem lahko še vidite naslov neke trgovine z modnimi novostmi. Danes zjutraj sem bil v tej trgovini in sem dognal, da uporabljajo rdečo vrstico za zavoj. Tedaj sem prišel do sklepa, da je Skeel vzel kleščice in vrstico tukaj v oni usodni noči... Vprašal sem se, čemu neki je Skeel izgubljal čas, da je pritržil vrstico na kleščice. Priznam, da dolgo nisem mogel najti odgovora. Ko ste mi pa povedali, da ste aretirali Jessupa in opirali svojo obtožbo prav na dejstvo, da so bila vrata po Skeelovem odhodu zaprta, se mi je nenadoma posvetilo.«

XXVI.
Obnovitev dogodkov v usodni noči.
Ponedeljek, 17. septembra, opoldne.
Ko je Vance končal svoje pripovedovanje, je v sobi vladala nekaj časa popolna tišina. Markham je zleknen v naslanjač gledal zamišljeno pred se, Heath pa je gledal Vanceja z občudovanjem in z neko nevoljo; temelj, na katerega je naslanjal svojo teorijo o Jessupovi krivdi, je bil ovržen in vsa zgradba se je nevarno majala. Markham je to dobro razumel in spoznal, da tudi njegovi upi propadajo.

»Želel bi, da bi nam tvoje odkritje bilo v večjo pomoč,« je zagodnjel, obrniti se k Vanceju. »To zadnje tvoje odkritje nas sili, da se vrnemo približno tja, kjer smo bili v začetku.«
»Nikdar ne bodi tako črnogled; glejmo z zaupanjem v bodočnost!... Ali hočeš, da ti v celoti pojasnim svojo zamisel. V njej je nešteto možnosti.«
Udobno je sedel v naslanjač in začel:
»Skeel je potreboval denar... Morda so se njegove svilenke srajce začele trgati in ko se mu ni posrečilo, da bi približno teden dni pred umorom izvil dekletu večje vsote denarja, je prišel semkaj v ponedeljek zvečer, ravno pred enim tednom. Vedel je, da bo plesalka v mestu in jo je hotel počakati, ker je domneval, da ga ne bo hotela sprejeti. Dobro je tudi vedel, da so bila stranska vrata zvečer zaprta in ker ni želel, da bi ga kdo videl, si je z zvijačo pomagal, tako da je odprl vrata medtem ko se je navidezno šel preprčati, če njegove prijateljice res ni doma. Ko se mu je posrečilo na ta način odpreti stranska vrata, je po hodniku prišel neopaženo v stanovanje v času med pol deseto in enajsto uro. Ko se je gospodična vrnila v spremstvu gospoda Spotswoodeja, se je Skeel hitro skril v omaro in ostal tam, dokler obiskovalec ni odšel. Tedaj je prilezel iz omare. Ko ga je deklica zagledala, je prestrašeno zakričala; a ko ga je spoznala, je dejala Spotswoodeju, ki je potrkal na vrata, da ni nič in da lahko mirno odide domov. Ta je res odšel

v klub igrat karte. Medtem sta se Skeel in gospodična razgovarjala o denarnih zadevah; bržkone ta razgovor ni bil bogve kako miren. Medtem je nekdo telefoniral. Skeel je vzel slušalko in odgovoril, da je plesalka odsotna. Nato se je razgovor nadaljeval, ledaj pa se je prikazal drug oboževalec. Ne vem, če je ta pozvonil ali je imel svoj ključ. Zelo verjetno je imel svoj poseben ključ, kajti telefonist ga ni videl iti mimo. Skeel se je zopet skril v omaro in bil še tako previden, da se je vanjo zaklenil. Popolnoma razumljivo je, da se je približal ključavničar in opazoval, kdo je ta neljubi motilec. Pri teh besedah je Vance pokazal na omaro. »Kakor lahko vidite, je ključavnica omare v taki višini, da je mogoče videti skozi njo naravnost na divan in ko je Skeel opazoval iz svojega skrivališča, je zagledal nekaj, kar ga je pretreslo do mozga. Prišel je morda sredi ljubeznivega razgovora pograbil dekle za vrat in ga začel daviti... Lahko si predstavljam Skeelovo grozo, ko je ždel v temni omar, medtem ko je morilec davil dekle Revček. Nikakor se ne čudim, če je bil kakor okamenel. V daviteljevih očeh je videl izraz blaznosti in očitno je ta človek moral biti silno močan, medtem ko je Skeel bil slaboten in nenavadno majhne postave. Ali naj bi prišel iz omare? Nikakor ne! To bi bile preveč nevarne! Zato se mu je zdelo bolj pametno, da ostane mirno v svojem skrivališču. Marsikdo drugi bi na njegovem mestu storil isto.«

Sport
Pet tekem na Hermesu

Zelena trava na Hermesu bo v nedeljo hudo trpela, zakaj na sporedu imajo kar pet nogometnih tekem. Najbrž ne bo človeka, ki bi gledal vseh pet (tudi nogometa se človek navezadnje nasiti), pač pa bodo prišli nekateri dopoldne, da bodo podprli Hermežane pri javni preizkušnji z Vičani, drugi pa popoldne. Če bo lepo vreme, sme pričakovati prireditelj rekorden obisk, saj že dolgo ni bilo pri nas nogometne tekme, ki bi bila namenjena zabavi brez borbe za točke.
Ob 14. ko se bosta kosala Zabiak in Korotan za lepša mesta v II. razredu, bodo stali okrog arene samo najzvestejši klubski prijatelji in pa oni, ki hočejo za svoje denarce čim več videti, dve uri pozneje pa se bodo običajni nogometni publikisti pridružili še radovedneži, ki bi se radi na lastne oči prepričali ali znajo sodniki samo žvižgati ali pa se tudi dejansko razumejo na ravnanje z žogo. Tekma med sodniki in odborniki ljubljanskih športnih klubov bo torej zabavna (vsaj upamo, da ne bo drugače!), potem pa bo šlo spet zares med Marsovec in Tobakarji.
Oba kandidata sta doslej še brez točke, oba pa sta na letošnjih prireditvah pokazala, da se hočeta potegovati kar za drugo mesto v domačem prvenstvu. Seveda je tu še Hermes, vendar bo ta to nedeljo spočitav, to se pravi, igral z Vičem brez brige za točke. Tokrat predpostavljamo, da bo igrala Tob. tovarna samo s svojimi igralci in

da ne bo po tekmi razveljavljanja, zasliševanja, kazni in podobnega. Računamo pa tudi s tem, da bodo nastopili Tobakarji z istim članom, ki so ga pokazali na dosedanjih tekmah. Če bo torej tako, bo imela Marsova obramba veliko dela, odbor pa ne bo godrnjal nad moštvo, četudi ne bi dosegel kaj več kakor neodločen izid. Kakor rečeno, zdi se nam, da je v vrstah Tobakarjev toliko borbenega duha, da so lahko enakovredni i Marsu i Hermesu.

II. objava Atletske zveze
Potrditev rezultatov. Lahkoatletska zveza v Ljubljani je potrdila rezultate tekme za veliko nagrado v tekih na srednje proge, ki se je vršila 2. t. m. Najboljši čas v teku na 1000 m je dosegel v prvi skupini Šostarič Ivan, II. državna moška gimnazija (2:57.6), v drugi skupini pa Pleničar Marjan, Ilirija (2:59.2). Pri končnem tekmovanju je dosegel prvo mesto Šostarič Ivan s časom 2:55.6, drugo Novak Janez, Ilirija, s časom 3:00.2. Prvoplasirani tekmovalce se bo udeležil finalne tekme, ki bo 30. maja v Vigevanu.
Kartoteka atletov. O vsakem atletu, ki je vpisan v Zvezo, bo vodila kartoteka s podatki o udeleževanju in o doseženih tehn. uspehih.
Propagandne tekme. 23. t. m. bodo atletske tekme za one, ki niso bili nikoli člani Lahkoatletske zveze, dne 30. maja pa bo podobna pro-

pagandna prireditev za ženske. Kraj prireditve in podroben spored bo objavljen naknadno.
Sodniški tečaj. Na pobudo Zhora lahkoatletskih sodnikov bo počenši od 20. t. m. naprej tečaj za sodniške pripravnike, ki se bo končal s teoretičnimi in praktičnimi izpiti. Vpisovanje za sodniški tečaj traja do 15. t. m. — Društvo Planina je razpustilo svoj ženski oddelek. Vse dosedanje članice Planine imajo pravico, da se vpišejo v druga društva.

Sport v kratkem
Zar o zemskimi ostanki pokojnega nemškega športnega vodje von Tschammerja so prenesli preteklo nedeljo v častno dvorano pod olimpijskim stolpom v Berlinu. Tega dne je minilo deset let, odkar je bil poklican von Tschammer na čelo nemškega športa. Po vsej državi so se vršile spomin-ske svečanosti, združene s športnimi prireditvami pod vedrim nebom. Prenosa von Tschammerjevih zemskih ostankov so se udeležila poleg pokojni-kovih sorodnikov in prijateljev tudi številna od-poslanstva športnih in telovadnih organizacij.
Izvrstni uspehi na lahkoatletski prireditvi v Rimu. Najboljši italijanski atleti so se zbrali pre-teklo nedeljo v Rimu, kjer so postavili za začetek sezone nekaj zelo dobrih rezultatov. Presenetil je zlasti Paterlini, ki je v teku na 400 m premagal Lanzija z 49.8 sek. Borba je bila zelo napeta in je mojster Lanzi zaostal samo za desetinko se-kunde. Ostali pomembnejši izidi so bili: višina Campagner 1.92 m, kladivo Taddia 52.23 m, disk

Tosi 50.65 m, 100 m Mainardi 11.1 sek., 800 m Lanzi 1:55.8 min., skok s palico Romeo 3.90 m, 3000 m Beviacqua 8:34 min.
O nogometni enajstori Torina pišejo tudi inozemski listi, da je nesporno najmočnejše moštvo Italije, ki si je zasluženo priborilo državno prvenstvo za leto 1943. Če pregledamo imena igralcev ugotovimo, da jih je kar pet, ki so člani državne reprezentance. To so Gallea, Grezar, Loich, Mazzola in Ferraris. Koliko so ti igralci vredni, sodimo lahko tudi po tem, da so morali plačati vodstvo Torina klubom za odstop nekaterih moštvovalcev igre visoke zneske.
Constantino je zmagal v pomladanskem teku italijanskih maratoncev. Sestali so se v Florenci in tekli na 25 km. Pri tem je bil Constantino prvi s časom 1 ura 24:18.6 min. Padovanini je bil drugi in je zaostal za dobro minuto.
Štiri italijanske konje — Fortuny, Simone, Nakamuro in Bagliore so prijavili za velike nem-ske dirke za rjavi trak.
Lahkoatleti so že začeli s prireditvami pod vedrim nebom. Preteklo nedeljo so tudi Švedi otvorili letošnjo sezono z meetingom v Göteborgu. V obilici izvrstnih izidov pada v oči zlasti Lidmanov uspeh v teku na 110 m z zaprekami s časom 14.4 sek.
Nogometni kroničar Koppehel je nedavno na-šel v nogometnih spisih iz l. 1903., da so bili na finalni tekmi med Leipzgom in Prago v hudi za-dregi zaradi žoge (ker je enostavno ni bilo), in da so morali imeti posebno dovoljenje, da so la-hko pobirali denar med gledalci.

HARLEM

Passione d'amore, delirio sportivo, drammaticità di contrasti, orrore di agguati, fiera di razza: questi sono gli elementi che compongono la irresistibile vicenda del film HARLEM prodotto dalla CINES, un film che raggiunge il più alto livello d'arte, il più perfetto risultato tecnico, il più vasto impiego di mezzi, il più importante complesso di interpreti.

Viví Gioi
in una scena del film
"HARLEM"
di produzione CINES
Esclusività E. N. I. C.

Ljubzenska strast, športna blaznost, dramatičnost kontrastov, strahota zased, ponos rase: to so elementi, ki sestavljajo neodoljiva dogajanja v filmu HARLEM, produkcije CINES, film, ki dosega stopnjo umetnosti, najpopolnejši tehnični uspeh, najobširnejšo uporabo sredstev in najvažnejšo skupino igralcev.

In programmazione al CINE MATICA
Na sporedu v KINU

Mali oglasi

Službe
Dobe:
Deklico
od 15—17 let staro, pridno, pošteno in krščanskih staršev, sprejemem kot pomoč v gospodinjstvu. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 3083. (b)

Kupimo
Električni kuhalnik
z 1 ploščo, dobra ohranjen, kupim. Ponudbe s ceno na upravo »Slov.« pod »Kuhalnik«. (b)

Pijavke
(medicinske), kupimo. Lekarna Gartus, Ljubljana, Moste. (k)

Pisal. in računske stroje
stalno kupuje po najvišji dnevni ceni ali vzame v račun za nove »Everest«. Prešernova ulica št. 44.

Uvajenci
Vajenca
za pekovo obrt, ali tudi mlajšega pomočnika, sprejemem. Polzve se pri Dolinar Andrej, pekarna, Bohoričeva 1. (v)

Avto-motor
Tovorni avto
»Ševrolet«, v odličnem stanju, prodam. Nosilnost 1500 kg. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 3028.

Prodamo
Zaboje
vseh velikosti in paradiž-nikove sode od 25 do 200 litrov, primerne za kisel zelje, smolo itd., dobite večje število v Kolodvor-ski ulici 3, na dvorišču.

Bramorje
in voluharje uniči pre-kušeno sredstvo B.R.A.-MORIN. Z navodilom v drogeriji Kanc, Zidovska ulica št. 1. (l)

Izposodite si gramofon
in plošče proti majhni odškodnini pri tt. »Eve-rost«, Prešernova ul. 44.

Papir za zatemnitev
črn, 2 m širok, dobite v papirnici Bahovec, Tro-mostovje. (l)

Mrčes
(ušti, stenice, bolhe itd.) zanesljivo uničite s To-xin praškom. Drogerija Kanc, Zidovska ulica 1.

Suho sadje
prodaja Gospodarska zve-za, Bleiweisova 29. (l)

Brezove metle in držaje
za lopate ter motike dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29. (l)

Čitajte »Slovenca«

PO KRATKI TEŽKI BOLEZNI JE DOTRPEL NAŠ SRČNO LJUBLJENI SOPROG, OČE, BRAT, SVAK, STRIC IN TAST, GOSPOD

AVGUST ZADNIK
INSPEKTOR DRŽAVNIH ŽELEZNIC V POKOJU

NA ZADNJI POTI GA BOMO SPREMILI V SOBOTO, DNE 8. MAJA 1943, OB 3 POPOLDNE IZ KAPELICE SV. ANDREJA NA ŽALAH.

LJUBLJANA, BUCCHIANICO, CAPODISTRIA, BOH. BISTRICA, dne 6. maja 1943.

ZALUJOČI:
MARA, SOPROGA; DR. ZVEZDANA, HČERKA; GEOM. LJUBAN, CRTOMIR, SINOVA; ANTON, BRAT; DR. DUŠAN REJA, ZET, IN OSTALO SORODSTVO

ČASNA EGIPTOUSKEGA PODKRALJA
U. Mioni 23

»Višji dvorjanik mi je že povedal. To srebro je vaše. Mi imamo vaše žito že plačano v do-brem, zvencem denarju. Ali imate s seboj vreče in osle?«
»Da.«
»Kje?«
»V gostišču.«
»Pojdite takoj k žitnicam. Dal sem naročilo svojemu hišniku, da vam da žito, ki ga prosite. Toda obljubiti mi morate, da se ne boste dolgo zadrževali v mestu in odpotovali jutri zjutraj zgodaj.«
»Odpotovali bomo ob zori,« odgovorila Juda. Bratje, ki so bili navajeni življenja na deželi, se niso počutili dobro v velikem mestu, kjer so imeli vtis, da jih bo požrlo in so bili veseli, da bodo mogli takoj odpotovati.
Razen tega se jim je mudilo za povratek tudi, da pomirijo očeta, ki je bil v tisoč skrbah za njihovo usodo, zlasti za Benjaminina in da prinesejo kruha svojim ženam in otrokom, ki so trpeli lakoto v daljni kanaanski deželi.
»Pozdravite mi vašega starega očeta in naš

Bog naj vas vse blagoslovi, zlasti tebe, sin moj,« pravi Jožef Benjaminu.
Na lahen mig roke so se poklonili bratje do tal in poljubili rob Jožefove obleke. Ta se jim še enkrat dobrohotno nasmeje.
Odšli so navdušeni nad naklonjenostjo, ve-seli, da so ušli nevarnosti in slabi volji pod-kralja, ki so se ga tako bali; srečni, da so bili počesčeni od njega in da bodo dobili zaželeno žito.
Napotili so se s svojima osloma proti go-stišču.
8. POGlavJE.
Stiska in strah.
Jožef se poslovi od povabljenecv.
»Ne smete biti užaljeni, ako sem jih hotel počastiti na poseben način. Vi me često vidite, ti me vidijo pa danes prvič. Zelo od daleč so prišli, da me vidijo,« jim pravi v opravičilo.
On, ki je sam mnogo trpel, je hotel videti okrog sebe samo vedre in vesele obraze.
Gostje so mu hoteli reči, da niso prišli ti Kanaanci njega gledat, marveč po žito; pa si niso upali. Preveč so bili obzirni do njega.
Odšel je v svojo sobo in poklical služabnika.
»Pripelji mi Ramuzentija,« mu reče.
Hotel je govoriti z malim izdajalcem, da bi odkril nagib, zakaj ga je hotel prevariti, ko

ga je zagotavljal, da je izvrtal roparje, ki so bili samo v njegovi domišljiji.
Služabnik se kmalu vrne in reče:
»Ramuzenti je odsoten.«
»Čudno! On mi pa trdi, da ne gre nikoli iz hiše,« reče Jožef. »Ko se vrne, pridi mi povedat.«
Ko služabnik odide, začne razmišljati o ma-lem izdajalcu. Zakaj ga je prepričeval ta človek, da je izvohal roparje, katerih v resnici ni bilo? Da ga pohvalim, da dobi nagrado, ali...?
Pozneje zopet vpraša služabnika:
»Se je Ramuzenti vrnil?«
Odgovor je bil nikalen.
Proti večeru pride veliki dvorjanik.
»Izvršil sem tvoja povelja.«
»Ali si jim dal žito po lanskim ceni?«
»Da. Imeli so pa še enkrat toliko vreč.
Osli skoraj ne bodo mogli nesti ogromne teže.«
»Vsak ima svoje vreče?«
»Da.«
»Si gotov?«
»So zaznamovane. Najmlajši ima posebno vrečo, v katero je hotel samo izbrano žito.«
»Ali ti je povedal zakaj?«
»Hoče obdariti svojega očeta, ker ga ima rajši od drugih sinov.«
Jožefu zelo ugaja ta nežna Benjaminova misel.

»Ali si dal v vsako vrečo srebro, ki so ti ga prinesli?«
»Da.«
»In v vrečo najmlajšega mojo čašo?«
»V vrečo, ki jo je odločil za svojega očeta.«
»Dobro. Ali so odnesli vreče?«
»Ne.«
»Zakaj ne?«
»Lahko bi katero odprli v gostišču, da se prepričajo o kakovosti žita, ker jih nismo na-sipali pred njimi; pa bi našli srebro in čašo.«
»Previden si. In tedaj?« vpraša Jožef ob-čudujoč prebrisanost velikega hišnika.
»Vreče so v skladišču pod strogim nadzor-stvom. Vzeli jih bodo jutri ob zori.«
»Ali niso ugovarjali?«
»Rekel sem, da se postopa z vsemi tako, ki hočejo odnesti žito, da se zabrani prodaja žita v mestu in prepriči ta trgovina, ki je da-nes tako prepovedana.«
»Prebrisan si, da ne vem kaj,« pravi Jožef hišniku odkritosrčno.
»Ozirdi naj te varuje Tvoje besede mi zvene vedno prijetno na ušesa,« odgovori hvaležno.
Jožef ga vpraša o Ramuzentiju.
»Ta človek mi ni po godu; zdi se mi vohun. Ima oči povsod, vidi vse, vpraša vse in se v vse vmešava,« pravi veliki dvorjanik.
»Zakaj mi nisi tega povedal?«